

Рівненський державний гуманітарний університет
Факультет української філології
Кафедра української мови імені професора К. Ф. Шульжука

Магістерська робота
на здобуття освітнього ступеня магістра
**МОВА МІСЦЕВИХ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ У КОНТЕКСТІ
СУЧАСНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ НОРМ**

Виконала студентка VI курсу групи У-62
напряму підготовки 035 Філологія
(українська мова та література)
Погорілець Ольга Олексіївна

Керівник – канд. філол. наук, доц.
Ричагівська
Юлія Євстахіївна

Рецензент – канд. філол. наук, доц.
Бісовецька Л. А.

Рівне – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ МОВНИХ НОРМ.....	9
1.1. Поняття про мовну норму. Види мовних норм	9
1.2. Орфографічна норма як основна норма писемної мови	14
1.3. Проблема дотримання мовних норм у засобах масової інформації.....	18
1.4. Помилки та їх види	23
1.5. Основні нововведення «Українського правопису»	27
Висновки до розділу 1	33
РОЗДІЛ 2. МОВНІ ПОМИЛКИ В ПУБЛІКАЦІЯХ МІСЦЕВИХ ІНТРЕНЕТ-ВИДАНЬ.....	35
2.1. Особливості видань, що функціонують на просторах Інтернету.....	35
2.2. Порухення норм сучасної літературної мови на інтернет-сторінках рівненських ЗМІ	39
2.3. Функціонування варіативних правописних нововведень в інтернетових рівненських ЗМІ.....	56
2.4. Шляхи подолання мовних помилок у журналістів.....	64
Висновки до розділу 2	68
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	76
ДОДАТОК	83

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Мова – основний засіб спілкування й пізнання. Вона постійно змінюється для того, щоб якомога чіткіше окреслити певні явища та процеси. Розвиток мови здійснюється на всіх рівнях, а саме: фонетичному, морфологічному, синтаксичному, семантичному, орфографічному тощо.

На сучасному етапі спостерігаємо перехід від індустріального до інформаційного суспільства. В умовах останнього роль Інтернету як засобу отримання інформації постійно зростає. Інтернет – невід’ємна частина нашого життя, електронні джерела для сучасної людини вже стали і книгами, і газетами, й телебаченням. Щодня мільйони людей дізнаються про події у світі саме з віртуального простору. Це джерело, де сучасний споживач інформації шукає відповіді на свої питання, сприймаючи все, що знаходиться на просторах Інтернету, як вірцеве й правильне.

Завдяки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та їхній доступності зазнала суттєвих змін і сфера журналістики. Це проявилось зокрема в тому, що сформувався новий напрям – інтернет-журналістика, який має власну специфіку, продиктовану особливостями створення та поширення медійного продукту в інформаційному середовищі комп’ютерних мереж. Закріпилися й синонімічні назви цього явища: онлайнова журналістика, вебжурналістика, мережева журналістика.

Інтернет-журналістика представлена двома видами засобів масової інформації:

- 1) інтернет-версіями традиційних ЗМІ (тобто тих, що мають свої аналоги в паперовій, радіо-, телеверсії);
- 2) інформаційними джерелами, які не мають своїх аналогів на традиційних носіях [67].

Значна частина видань із першої групи, маючи паперовий аналог і зазвичай тривалу журналістську історію, яка передбачає передавання досвіду від старшого покоління професіоналів до молоді, зберігає традиції редакторської діяльності. Видання другої групи не мають тривалої журналістської історії, оскільки відкрилися в останні роки, коли в Україні як явище постала інтернет-журналістика.

Оскільки мова засобів масової інформації має чи не найбільший вплив на формування норм літературної мови, то тема культури мовлення журналістів надзвичайно актуальна. Мовні помилки, технічні огріхи небезпечні тим, що з екранів телевізорів, зі шпальт газет чи з інтернет-порталів поширюються серед споживачів інформації та багаторазово тиражуються. В умовах, коли значна частина населення послуговується суржиком, на представників журналістської професії покладається надзвичайно відповідальна місія – прищеплювати українцям любов і повагу до державної мови, своїм прикладом формувати навички правильної вимови та письма. Загалом аналізові засобів масової комунікації передусім як структур, що формують мовленнєву культуру суспільства, варто приділяти більше уваги.

Проблеми культури мови в різних аспектах вивчали відомі мовознавці Б. Антоненко-Давидович, А. Кримський; пізніше – Б. Ажнюк, Д. Григораш, А. Капелюшний, С. Караванський, Л. Мацько, Н. Непийвода, М. Пилинський, О. Пономарів, В. Русанівський, О. Сербенська, О. Стишов, О. Тараненко, Н. Тоцька, М. Яцимірська та багато інших. Питання літературної вимови завжди цікавило й українських дослідників у діаспорі, про що свідчать наукові студії О. Горбача, І. Огієнка, Я. Рудницького.

Дуже важливо, щоб журналісти, які створюють інформаційний продукт, дотримувалися усталених мовних норм не лише на папері, а й у віртуальному просторі. У цьому контексті актуальності набуває правописний моніторинг передусім тих засобів масової інформації, які

функціонують у мережевому варіанті й не мають традиційної паперової версії.

Активне впровадження онлайнових тенденцій у суспільне життя, скерувало вчених на дослідження інтернет-журналістики. Вони осмислювали суспільну природу цього різновиду медіа, його освітні, виховні, розважальні функції. Мовознавці також звернули увагу на специфіку ЗМІ в Інтернеті. Одні – розглядали цей новітній науковий об’єкт у цілому (А. Градюшко, А. Капелюшний, К. Климова, А. Мамалига, О. Пономарів, Б. Потятиник, О. Сербенська, О. Скорочинець, М. Чабаненко). Інші – досліджували особливості мовлення онлайнових видань, а саме лексичний склад (С. Єнікеев, О. Кармизова, М. Лукіна, М. Несин, О. Тищенко).

Оскільки інтернет-журналістика – це явище достатньо нове, проблема функціонування інтернет-ЗМІ залишається актуальною та потребує подальшого осмислення, а як важливий супровідний чинник постає питання про мовну грамотність працівників цієї медійної сфери. У цьому контексті сучасні мовознавці ставлять перед собою передусім науково-практичні завдання – вивчити правописну картину інтернет-видань, зафіксувати типові помилки, встановити причини порушень та розробити методики вдосконалення писемного мовлення журналістів.

Як об’єкт наукового дослідження постає мова конкретних інтернет-джерел, тому очевидно, що в цьому процесі варто враховувати регіональний чинник.

Крім усього зазначеного, **актуальність** нашої кваліфікаційної роботи обумовлена інтересом науковців до вивчення мови інтернет-простору в цілому.

Мета роботи – проаналізувати публікації інтернет-видань Рівненщини з погляду мовної норми, виявити типові аномативи та вказати на основні помилконебезпечні місця в журналістських текстах.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- 1) з'ясувати поняття «мовна норма»,
- 2) проаналізувати погляди мовознавців на види мовних норм;
- 3) ознайомитись із основними нововведеннями «Українського правопису»;
- 4) виявити проблеми мовного характеру в сучасних засобах масової інформації Рівненщини;
- 5) розкрити причини мовних порушень у журналістських текстах і вказати шляхи вдосконалення.

Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі є орфографічна норма в інтернет-виданнях Рівненщини.

Предметом вивчення в науковій роботі є правопис слів у популярних інтернет-виданнях Рівненщини, зокрема дотримання місцевими журналістами новоприйнятих норм.

Матеріал дослідження. Джерельною базою магістерської роботи послуговували публікації низки відомих в нашому регіоні інтернет-видань, а саме: «Радіо. ТРЕК», «Крапка», «Vse. ru. ua». За період із липня 2019 р. по листопад 2020 р. із них для орфографічного аналізу ми виокремили по 50 прикладів порушень з кожного аналізованого інтернет-видання.

Методи дослідження. У роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи. Загальнонаукові методи аналізу й синтезу використовувалися для систематизації теоретичної бази дослідження. Ураховуючи специфіку матеріалу та поставлені завдання, основним методом у науковій роботі обрано описовий. Порушення мовних норм встановлено за допомогою методики контекстуального аналізу. Метод систематизації та класифікації забезпечив чітке групування орфографічних помилок за підтипом нормативного порушення. У кваліфікаційному дослідженні ми також використали методику суцільної вибірки для добору мовного матеріалу, а також методику кількісних підрахунків.

Наукову новизну магістерської роботи визначає передусім матеріал дослідження, оскільки ми здійснили спробу проаналізувати дотримання мовних норм журналістами, які працюють у популярних регіональних інтернет-виданнях. Результати наших спостережень доповнюють систему наукових знань про мову сучасних засобів масової інформації, які працюють у мережі Інтернет.

Практичне значення роботи. Систематизований фактичний матеріал знайде застосування у вишівських та шкільних курсах із орфографії. Результати нашого дослідження можуть стати основою для розробки спецкурсів і спецсемінарів про мову сучасних засобів масової інформації для студентів-філологів та учнів профільних класів загальноосвітніх шкіл. Матеріал прислужиться студентам для написання наукових досліджень із зазначеної проблематики, а також викладачам для підготовки підручників і посібників. Схема аналізу може послугувати зразком для вивчення мови сучасних інтернет-видань. Запропонований у Додатку словник орфографічних порушень можна використати при укладанні загального словника анормативів у мові засобів масової інформації.

Апробація. Основні положення кваліфікаційної роботи були оприлюднені в низці повідомлень, а саме:

- «Орфографічна норма в інтернет-ЗМІ» на щорічній звітній науковій конференції викладачів, студентів, аспірантів Рівненського державного гуманітарного університету (Рівне, 15 травня 2019 року);
- «Проблематика дотримання мовних норм у засобах масової інформації» на щорічній звітній науковій конференції викладачів, студентів, аспірантів Рівненського державного гуманітарного університету (Рівне, 15 травня 2020 року);
- «Орфографія рівненських інтернет-ЗМІ в контексті нових правописних норм» на III Всеукраїнській науковій інтернет-

конференції «Динамічні процеси в граматиці та лексичному складі сучасних слов'янських мов» (Рівне, 21 травня 2020 року).

Публікації. Висвітлено окремі теоретичні питання роботи та апробовано схему аналізу орфографічних анормативів у статті «Мова інтернет-видання «Цензор.НЕТ» у контексті орфографічних норм», що опублікована в збірнику наукових праць «Лінгвістичні студії молодих дослідників» (Рівне : РДГУ. – Вип. 10. – 2019. – 88 с. – С. 81 – 82).

Обсяг і структура кваліфікаційного дослідження. Наукова робота складається зі вступу, двох розділів основної частини, супроводжуваних висновками, загальних висновків, додатка, списку використаної літератури, який нараховує 69 позицій. Основний обсяг наукової роботи становить 75 сторінок, загальний обсяг 101.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ МОВНИХ НОРМ

1.1. Поняття про мовну норму. Види мовних норм

Мова – своєрідна комунікативна система, у якій, як і загалом у світі, все має свою неповторну сутність. Це основний засіб спілкування й пізнання. Вона перебуває в постійному русі, змінюється для того, щоб якомога чіткіше окреслити певні явища та процеси. Розвиток мови відбувається на всіх рівнях, зокрема на фонетичному, орфографічному, словотвірному, морфологічному, синтаксичному, семантичному та ін. Завдяки мові сформувалася розумна людина, яка здатна передавати своє мислення вербально. Розвинене логічне мислення та мовна грамотність – це ознаки освіченої людини.

Оскільки українська мова – це система, то вона має взаємопов'язані елементи, які творять єдине ціле. Як і кожна мова світу, українська розвивається за певними законами, виробляє певні норми, дотримання яких обов'язкове для всіх її носіїв.

Мовна норма – сукупність мовних засобів, що відповідають системі мови й сприймаються її носіями як зразок суспільного спілкування в певний період розвитку мови й суспільства. Це головна категорія культури мови, а також важливе поняття загальної теорії мови [63, с. 420].

За словами М. Пилинського, мовна норма, як і мова взагалі, нерозривно пов'язана з якимось колективом мовців, а на вищому щаблі – як норма літературної мови – з певним людським суспільством з усіма його інституціями аж до держави включно [41, с. 14]. Вчений вважає, що «норма літературної мови – це реальний, історично зумовлений і порівняно стабільний мовний факт, що відповідає системі й нормі мови і становить єдину можливість або найкращий для даного конкретного випадку варіант,

відібраний суспільством на певному етапі його розвитку із співвідносних фактів загальнонародної (національної) мови в процесі спілкування. Тобто в мовній нормі суспільний характер проявляється ще сильніше, ніж суспільний характер мови взагалі» [41, с. 94].

Людина опановує мовні норми в їхньому повному й масовому вияві впродовж усього життя – переважно наслідуванням мовленнєвої практики інших. Наприклад, дитина без спеціального навчання переймає вміння говорити від батьків, родичів, друзів, товаришів, знайомих [17, с. 292]. У більш свідомому віці зразком для мовців слугують радіо, телебачення та Інтернет.

Початковий період становлення мовної норми супроводжується наявністю значної кількості варіантних форм – правописних, орфоепічних, лексичних, граматичних, стилістичних. Варіантність норми – це діалектична взаємозалежність стабільності та змінності в мовній нормі як головного показника літературної опрацьованості мови. З одного боку, варіантність – ознака неусталеності мовної норми, з другого – ознака розбудованої стилістичної системи літературної мови [63, с. 420]. На основі старої норми утворюється нова, але стара впродовж певного періоду ще функціонує в мовленнєвому колективі. Часто мовні норми накладаються одна на одну й саме так нагромаджуються винятки з усталених нових правил.

Українська літературна мова – це мова, яка унормована всенародною практикою мовленнєвого спілкування, впорядкована, опрацьована письменниками, вченими, громадськими діячами, іншими верствами інтелігенції [17, с. 9]. Зразком мовної норми може бути будь-яке мовне явище: звук і сполучення звуків, морфема, форма та значення слова, словосполучення та речення. Крім того, треба зазначити, що стильове розгалуження мови також відіграє важливу роль при формуванні норм.

В енциклопедії «Українська мова» зазначено: «Визначальна риса мовної норми, зокрема літературної, – це стабільність, дотримання

усталених правил щодо слововживання, написання, наголошування, граматичного оформлення висловлювання. Правильність, досконалість, зразковість – характеристики, що визначають нормативну літературну мову, високу культуру мови» [63, с. 420]. Проте в реальному мовленнєвому колективі не всі досконало володіють рідною мовою. Часто функціонують різнорівневі неправильні конструкції, які можуть негативно відбиватися на іміджі мовця.

Існують такі критерії встановлення літературних норм:

- територіальний, або культурно-історичний – тобто основа, на якій формується літературна мова;
- загально визнані зразки й мовна традиція;
- відповідність системі мови;
- поширеність відповідного мовного явища [63, с. 420].

Порушення літературних норм спричиняються:

- впливом діалектного наголошування слів чи діалектної вимови (*люблю* замість нормативного *люблю*; *хожу*, *ходю* замість літературного *ходжу*);
- сплутування слів, що мають близьке звучання, але відмінну семантику, тобто слів-паронімів на зразок *тактовний* – *тактичний*, *талан* – *талант*;
- незнанням законів синтаксичної сполучуваності слів, коли вживають вислів на зразок *молодший брата* замість нормативних *молодший від (за) брата* [63, с. 420].

Розрізняють єдино можливі, обов'язкові, мовні норми, які відбивають характерні ознаки системи мови та норми літературної мови. Нормативними в українській мові є, наприклад, чергування [o], [e] з [i] в закритих складах (діл- долу, піч – печі), перехід у певних позиціях приголосних г, к, х у ж, ч, ш та [з'], [ц'], [с'] (нога – ніжка – нозі, рука – ручка – руці), твердість губних б, п, в, м, ф, що не мають м'яких відповідників, а також твердість шиплячих

ж, ч, ш, які можуть бути у відповідних позиціях напівм'якими, пор. *жито* – *жінка*, *чистий* – *чільний* [63, с. 420].

В енциклопедії «Українська мова» виокремлено орфоепічні, орфографічні, словотвірні, лексичні, фразеологічні, граматичні і стилістичні норми [63, с. 420]. Такий розподіл співвідноситься з рівнями мовної структури, але не ототожнюється з ними.

П. Дудик цю типологію виклав дещо докладніше:

- фонетичні;
- орфоепічні;
- лексичні;
- фразеологічні;
- морфемно-словотвірні;
- морфологічні;
- синтаксичні;
- орфографічні;
- пунктуаційні;
- стилістичні [17, с. 293].

Як бачимо, граматичні норми представлені в цій типології морфемно-словотвірними, синтаксичними та морфологічними.

Фонетичні (і фонологічні) норми стосуються закріпленого у всенародній літературній практиці вимовляння голосних і приголосних звуків, різних їх поєднань. Наприклад, нормативним є чергування [і] в закритому складі з [о], [е] у відкритому: *дім* – *дому*, *піч* – *печі* [17, с. 293].

Орфоепічні норми виявляються в усталеному традицією вимовлянні наголошених і ненаголошених голосних звуків, дзвінких і глухих приголосних, різних звукосполучень, окремих граматичних форм, у правильному наголошуванні слів. Наприклад, дзвінкі приголосні в кінці слів

(*дуб, діловод, мороз, трикотаж*) потрібно вимовляти без оглушення, дзвінко [17, с. 294].

Лексичні норми стосуються того лексичного значення чи значень слів, які закріпились за кожним словом. Наприклад, на означення зустрічі двох чи кількох осіб (здебільшого за домовленістю) вживається слово *побачення*, а не *зобачення* (діалектизм) [17, с. 294].

Фразеологічні норми – це вживання фразеологізмів, при якому не змінюється їхній зміст і граматична будова: *за боки братися* – сильно сміятися; *байдики бити* – нічого не робити [17, с. 294].

Морфемно-словотвірні норми полягають у правильному вживанні морфем (значущих частин слова). Наприклад, *помідорів* (Р. в. множ.), а не *помідор* [17, с. 294].

Морфологічні норми передбачають дотримання в мовленні усталених форм слів – форм відмінка, роду, числа, особи, виду, часу, способу, стану; в структурі морфологічно незмінних слів – повнозначних (переважно прислівників), службових і вигуків [17, с. 294].

Синтаксичні норми – це норми, які полягають у літературних формах словосполучень, сполучень слів, членів речення і речень: *завдавати шкоди* (а не *шкоду*), *наслідувати вчителя* (а не *вчителю*) [17, с. 295].

Орфографічні норми представлені в загальнообов'язкових правилах написання слів. Наприклад, написання слів разом або через дефіс, із великої чи маленької літери (*орел* – птах, *Орел* – прізвище) [17, с. 295]. Детальніше цей тип норм ми розглянули в окремому підрозділі 1.2.

Пунктуаційні норми виявляються в правилах, якими регулюється вживання розділових знаків у писаному і друкованому текстах [17, с. 295].

Дотримання стилістичних норм забезпечує найраціональніше вираження думок за конкретної життєвої ситуації, бо при цьому максимально враховується мета й характер мовлення, його стильова належність. Наприклад, слово *заява* в значенні письмового прохання,

оформленого за певним зразком і адресованого якійсь офіційній особі, установі чи організації, – це елемент лексичної термінології офіційно-ділового стилю; *заява* як виклад певного усного повідомлення становитиме мовне явище розмовно-побутового стилю: *Твоя заява мені ні до чого* (тобто сказане тобою) [17, с. 295].

Отже, мовна норма формується в колективі й забезпечує взаєморозуміння між усіма його членами. Мовні норми незаперечно реалізуються в українській літературній мові, яка є зразковою функційною системою та охоплює всі сфери суспільного життя. Норми мови й мовлення завжди тісно пов'язані з діяльністю конкретної людини та життям суспільства.

1.2. Орфографічна норма як основна норма писемної мови

Для писемної мови існує орфографічна норма, яку розглядають як систему правил, що встановлює передачу звукової мови на письмі. Орфографічні правила як складова частина системи писемних норм конкретної літературної мови повинні бути єдині для всіх, хто користується цією мовою. Єдність і обов'язковість орфографії для всіх полегшує спілкування людей за допомогою літературної мови, робить його ефективнішим, що, звичайно, сприяє піднесенню мовної культури народу [63, с. 420].

Орфографічні норми визначають написання слів разом, окремо й через дефіс, звуків літерами, уживання великої літери, правила переносу частини слова з рядка в рядок [17, с. 295]. Теоретичною розробкою та практичним застосуванням таких мовних норм займається розділ мовознавства – орфографія.

Орфографія (грец. *ὀρθογραφία* – правопис, від *ὀρθός* – правильний і *γράφω* – писати) – історично сформована й загальноприйнята система

правил національної мови щодо способів передачі мовлення на письмі, яка поряд із пунктуацією становить правопис певної мови (хоч нерідко терміни «орфографія» і «правопис» уживаються як тотожні) [63, с. 420].

Сучасна орфографія української мови побудована на двох основних принципах – фонетичному й морфологічному.

За фонетичним принципом слова на письмі завжди передаються згідно з їх вимовою, тобто кожний звук має аналогом окрему літеру. На основі цього принципу вживається, наприклад, літера:

- **а** для позначення як первісного звука [а]: *камінь*, так і того [а], що розвинувся на місці етимологічного [о] в позиції перед наголошеним [а]: *гарячий* (пор. горіти), *кал'ач* (пор. ко́ло);
- **о** – на позначення як первісного [о], так і пізнішого походження, зокрема [о] на місці [ѣ] та давніх [е], [ь] після шиплячих приголосних і [j] перед твердим приголосним: *сова, сон, пи́но, шовк, його́*;
- **у** – на позначення звука [у] незалежно від його походження: з [у] чи з давніх [о], [е], [ѣ]: *вухо, парубок* (<паробѣкъ), *мачуха* (<мачеха), *яблуко* (<яблѣко);
- **с** перед к, п, т, х, ф: *сказати, списати, сформувати*;
- передаються на письмі асимілятивні зміни в сполученнях кінцевих приголосних [г], [к], [х], [ж], [ч], [ш], [з], [ц], [с] словотвірної основи із [с] суфіксів -ств-о, -ськ-ий: *козацтво, товариство; козацький, товариський* [63, с. 444].

Написання слів незалежно від вимови – це основна ідея морфологічного принципу. Тобто передбачено, що написання слова розходиться з його звучанням. Проте не всі морфеми передаються згідно з цим принципом. Є морфеми, яким властиві історичні чергування звуків, але вони пишуться відповідно до їх звукового складу в сучасній мові.

Згідно з морфологічним принципом діють такі орфографічні норми:

- передача на письмі звуків [о], [е], [и] в ненаголошеній позиції: *кожух, тепер, сивенький*;
- написання приголосних, які внаслідок фонетичної асиміляції змінили своє звучання: *боротьба, нігті, зшити, дочці, книжці, учишся, розжесвіти, багатство, квітчати*;
- вживання м'яких приголосних, крім [л], перед іншими м'якими: *кузня, пісня, сьогодні, але сільський*;
- написання відсутнього у вимові приголосного [т] перед суфіксами -ськ-, -ств-: *студентський, студентство, туристський*;
- передача [д], [т] у звукосполученнях [стц'], [здц']: *невістці, поїзді*;
- використання двох літер для позначення довгого м'якого приголосного, що утворився внаслідок асиміляції на межі двох морфем: *буття, знання, міддю* [63, с. 444].

Отже, за морфологічним принципом орфографії фонема, незалежно від її позиційних змін, завжди позначається тією самою літерою, тому цей принцип ще називають фонематичним. Він може реалізуватися й фонетичними написаннями при передачі фонем у сильній позиції (*голуб, боротись, ніготь*), збігається з фонетичним принципом у письмовому відображенні чергування фонем у споріднених морфемах, яке виникло на основі звукових змін у процесі історичного розвитку мови: *печі – піч, гарячий – горіти, перемога – перемозі*. Проте повної співвіднесеності між фонемами та літерами в українському письмі немає [63, с. 444].

Ще один принцип використовується в українській мові рідше – це історичний, або традиційний. Згідно з ним слова передаються так, як вони писалися раніше, хоча в сучасній мові їх написання не зумовлене ні вимовою, ні граматичною будовою слова:

- вживання літер, які в певних позиціях позначають по дві фонemi (я, ю, є, ї, щ), знак м'якшення, що не має звукового значення;

- написання **и** в словах типу *кишеня, лиман* та **е** в словах *леміш, левада* тощо, в яких не можна перевірити наголосом звукову природу сильного варіанта фонemi [63, с. 444].

Не менш важливим принципом є смисловий (семантичний), відповідно до якого за смисловим розрізненням слів уживається велика або мала буква:

- *Березове* – місто, *береза* – дерево;
- *Дубно* – місто, *дуб* – дерево;

Такі норми регулюють правильність написання слів згідно з чинним правописом. За визначенням, яке подано у виданні «Українська мова. Енциклопедія», правопис – це сукупність загальноновизнаних і загальнообов’язкових правил, що встановлюють способи передачі мови на письмі. Зазвичай правопис складається історично, відбиваючи давні традиції або нові тенденції в передаванні звуків, слів і форм, що виявляються в кожній писемній мові на різних етапах її розвитку [63, с. 514].

1 жовтня 2018 року відбулося громадське обговорення проєкту нового Українського правопису. 22 травня 2019 року Кабінет Міністрів України схвалив цей правопис, і вже з 3 червня 2019 року нові норми набули чинності в системі української мови. Хоча одразу орфографічні нововведення й викликали багато дискусій серед громадян України, поступово вони стають звичними й зараз обов’язковість їх дотримання в усіх сферах суспільства не викликає сумнівів [65].

Отже, орфографія – це розділ мовознавства, який вивчає орфографічні норми української мови та регулює культуру писемної мови. Орфографія встановлює єдині, загальні правила написання тих чи тих слів. Чинні норми орфографії зафіксовані в черговій редакції українського правопису.

1.3. Проблема дотримання мовних норм у засобах масової інформації

Засоби масової інформації (ЗМІ) вже давно стали невід'ємною частиною нашого життя. Ніхто не може уявити свій день без телебачення, преси (газети, журнали), радіо та інтернету. Ми постійно знаходимося під впливом інформації. Постійний процес отримання й осмислення чогось нового – одна з найважливіших умов розвитку людини. Головне завдання, яке виконують ЗМІ – це інформаційний вплив на людей та висвітлення найгостріших проблем суспільства. Тому очевидно, що засоби інформації охоплюють усі сфери сучасного життя.

Нерозривний зв'язок ЗМІ з суспільством проявляється зокрема в здатності швидко та майже тотально охоплювати якнайширшу аудиторію, впливати на формування суспільної думки, визначати духовні цінності, навіть нав'язувати стереотипи тощо.

Державний статус української мови зафіксовано в Конституції та законах про діяльність засобів масової інформації. Єдиною державною (офіційною) мовою в Україні є українська мова. Інтернет-представництва (в тому числі вебсайти, вебсторінки в соціальних мережах) органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій державної і комунальної форм власності, засобів масової інформації, зареєстрованих в Україні, а також суб'єктів господарювання, що реалізують товари і послуги в Україні та зареєстровані в Україні, виконуються державною мовою. Поряд з версією інтернет-представництв (у тому числі вебсайтів, вебсторінок у соціальних мережах), виконаних державною мовою, можуть існувати версії іншими мовами. Версія інтернет-представництва державною мовою повинна мати не менше за обсягом та змістом інформації, ніж іншомовні версії, та завантажуватись за замовчуванням для користувачів в Україні. [47].

Кожна країна має свою систему ЗМІ, яка регламентується певними законами. В Україні сучасні ЗМІ регулюються низкою законів, а саме: «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про інформацію», «Про рекламу», «Про телебачення та радіомовлення» та ін. Ці закони створюють правові основи діяльності друкованих засобів масової інформації в державі та контролюють відносини, що виникають у сфері телевізійного, радіомовлення на території України, визначають правові й економічні, соціальні й організаційні умови їх функціонування, а також спрямовані на забезпечення свободи слова, реалізації прав громадян на отримання повної, достовірної та оперативної інформації, на відкрите і вільне обговорення суспільних питань. Головним знаряддям впливу на суспільство є його національна мова [29].

Згідно зі статтею № 4 Закону «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» друковані засоби масової інформації в нашій державі повинні видаватися державною мовою, а також іншими мовами. Стиль і лексика друкованих засобів масової інформації мусять відповідати загальновизнаним етично-моральним нормам. Уживання лайливих і брутальних слів не допускається [45].

За спостереженнями вчених, культура мови засобів масової інформації не завжди відповідає мовним нормам певного суспільства. Незважаючи на відсутність дефіциту стилістичних засобів вираження в нашій мові, усне й писемне мовлення засобів інформації завжди привертає увагу спеціалістів передусім як джерело для вивчення анормативів. Величезний обсяг мовленнєвих порушень здатний знизити репутацію конкретного телеканалу, друкованого чи інтернет-видання. З іншого боку, увагу споживачів інформації привертають епатажні заголовки, сенсаційні новини. Тому в гонитві за популярністю та аудиторією сучасні журналісти зазвичай нехтують ustalеними нормами української літературної мови, а все частіше невиправдано використовують сленг, діалектизми та жаргонізми. Такий

прийом, щоб викликати зацікавлення аудиторії, часто призводить до неправильного сприймання інформації та зниження ролі української літературної мови. Це також негативний вплив на лексичну базу української мови.

На думку науковців, сучасна мовна ситуація в українському суспільстві кінця XX століття мала низку ознак:

- 1) українсько-російську колективну двомовність;
- 2) співіснування в єдиному українському просторі трьох регіонів з різними національно-культурними, соціально-політичними традиціями і – як наслідок – мовно-політичними орієнтаціями, мовними і мовленнєвими пріоритетами і звичками;
- 3) формальний характер мовної політики у державі, відсутність в української мови реального високого соціального статусу [59].

За даними Концепції державної мовної політики, на початку XXI століття негативні тенденції домінували на ринку друкованих ЗМІ та в царині вітчизняного книговидавництва. 2004 року річний тираж журналів, інших періодичних видань українською мовою складав 28 % від загальної кількості, тоді як ще 1995 року було 70 % (для російськомовних видань ці цифри навпаки зросли з 18% до 64%). Засилля в українському інформаційно-культурному просторі іншомовної продукції з часом призвело не лише до різкого скорочення українського мовного простору, але в перспективі могло призвести до руйнації способу думання, деформації ментальності громадян України, оскільки навіть в умовах незалежності держави українцям продовжували прищеплювати чужі стереотипи, навіювати почуття упослідженості та меншовартості. Внаслідок цього відбувається ерозія ідентичності української нації та духовне нищення людського резерву, з якого формується українська еліта. Особливо небезпечною є мовно-культурна експансія Російської Федерації, яка супроводжується потоками ненависті й зневаги до

української мови, української нації, української державності і має на меті виплекати з українського громадянина російськомовного українофоба [29, с. 5].

Інтернет-журналістика також спричинила певні процеси у суспільстві. Наприклад, на сучасному етапі швидкими темпами відбувається медіатизація. Цим терміном позначають зростання ролі журналістики до такого рівня, коли вона починає визначати порядок денний інформаційного простору і, як наслідок, впливає на суспільне життя. Тобто тепер йдеться не про те, що масові медіа висвітлюють життя суспільства, а вони вже формують громадську думку, створюючи суспільну картину світу, та впливають на світогляд людей. Наприклад, проявом медіатизації є той факт, що одна новина тиражується і коментується на різних медійних майданчиках, а інші, можливо, важливіші питання відходять на другий план [8, с. 2].

ЗМІ, які порушують норми мовного оформлення інформації, негативно впливають на мовців. Не всі люди знають мовні норми та можуть розпізнати помилки. Для більшості людей мова ЗМІ – це зразок грамотності та джерело для наслідування. «Газета не має права на помилку. Навіть орфографічні помилки в газеті завдають шкоди грамотності читачів. Будь-яка помилка – орфографічна, стилістична, фактична – підриває довіру до друкованого видання, засвідчуючи недбалість у збиранні та повідомленні інформації» [56].

Тому для покращення мовної ситуації в Україні, потрібно дотримуватися певних вимог, які детально прописані в Концепції державної мовної політики. Наприклад, мовлення дикторів і журналістів теле- і радіостудій в ефірі. Виконання нормативних вимог до якості мови стане обов'язковою умовою для отримання дозволу на право займатися діяльністю, а систематичне їх порушення передумовою для позбавлення ліцензії. Слід давати відсіч спробам культивувати в суспільстві уявлення про

українську мову як ущербну й непрестижну. Насправді її пізнавальний, виражальний і комунікативний потенціал надзвичайно потужний [29, с. 8].

Усвідомлення журналістами своєї місії щодо збереження мовно-культурного коду стимулює й пересічних громадян зацікавлюватися проблемами культури мови, вдосконалювати свою мовну особистість. Дослідниця культури мовлення Н. Бабич зазначає, що «Мова не просто інформатор про набуті знання і перспективу збагачення, доповнення, уточнення цих знань – вона і барометр людських стосунків: апелюючи не тільки до мозку, а й до серця (емоційної сфери психіки) людини, мова через акт мовлення спонукає адресата до відповідної реакції на волю відправника інформації. «Мовна глухота» є свідченням глухоти духовної. Отже, добре мовлення – це не просто лад слів, а й лад думок та почуттів» [1, с. 66].

Як зауважує Н. Бабич, журналіст повинен уміти: читати чи промовляти кожен текст відповідно до його стилевих, жанрових і колоритних особливостей (публіцистичний, науковий, офіційний стилі); виразно відтворювати матеріал, викладати власні роздуми, спостереження, враження та ін.; уміти говорити взагалі – вільно, просто (невимушено), доречно, точно, володіти багатством словника, архітектоніки тексту, інтонацій та ін. [2, с. 332].

Найкращим шляхом підвищення культури мовлення ЗМІ є моніторинг мовних помилок. Це робота, яка, на наш погляд, потребує пильної уваги керівників медіа та самих журналістів. Проте отримані результати можуть як позитивно вплинути на мовлення і професійний рівень окремих працівників цієї сфери, так і сформувати позитивний імідж медійного засобу інформації в цілому.

Отже, культура мови засобів масової інформації не завжди відповідає мовним нормам суспільства, зокрема й орфографічним. Іноді, крім закріплених норм, редакція виробляє свої внутрішні вимоги до написання слів. Особливо це стосується новітніх запозичень зі сфери медіа та

технологій. Детальніше про правописні особливості місцевих інтернет-ЗМІ можна ознайомитися в другому розділі нашої роботи.

1.4. Помилки та їх види

У сучасних бібліотеках можна знайти достатньо словникової літератури, проте, незважаючи на це, мовленнєва картина ЗМІ загалом потребує вдосконалення. Можна припускати, що ситуація дещо ускладнилася після виходу нової редакції українського правопису, оскільки нововведення потребують осмислення як самими журналістами, так і споживачами інформації. Зважаючи на неоднозначну реакцію з боку пересічних громадян на правописні зміни, працівники медіа навряд чи поспішатимуть активно впроваджувати деякі норми, зокрема щодо вживання фемінітивів, заміни літери «ф» на «т» (*катедра*), заміни в латинських і грецьких словах «ау» на «ав» (*авдиторія*). Тому запропоновано поступове запровадження нової редакції правопису, а в самому правописі частина норм має варіативний характер.

Передусім розглянемо поняття «помилка» та схарактеризуємо її види. Існує достатньо визначень помилки. Зазвичай помилкою називають неправильність у чому-небудь (у роботі, діях, вчинках) [10, с. 1041].

С. Караванський у «Практичному словнику синонімів української мови» подає такий синонімічний ряд слова «помилка»: неправильність, похибка, ляп [23, с. 338].

Найширше визначено це поняття в 11-томному «Словнику української мови»:

- неправильність у підрахунках, написанні слова,
- неправильність у вчинках, діях,
- неправильна думка, хибне уявлення про когось або щось

[57, с. 118].

Як бачимо, подані визначення розглядають помилку у широкому аспекті людської діяльності. Оскільки ми поставили за мету дослідити дотримання культури мовлення лише електронними засобами масової інформації, то розглядатимемо помилки, які з'являються на просторах Інтернету, а саме – у журналістських текстах.

Помилки можуть сильно впливати на процес сприймання і розуміння. Ця особливість визначає їхню значущість. Коли помилки незначно впливають на розуміння прочитаного, вони є незначущими. Коли ж призводять до неправильного розуміння, їх кваліфікують як значущі.

Нема єдиного підходу до класифікації помилок, що обумовлено застосуванням різних принципів, наприклад: відхилення від структури повідомлення, несумісність із усталеними нормами. Погане мовлення та мислення також може бути причиною появи помилок, зокрема йдеться про порушення логічного характеру.

Мовознавець А. Беззубов у навчальному посібнику для студентів, які навчаються редакторському фаху, зазначив, що в лінгвістичних працях про помилки автори часто уникають поняття «текстова помилка». Текстові помилки розглядають як суто лінгвістичні, а смислові помилки (фактичні, логічні) – як екстралінгвістичні помилки, що не цікавлять лінгвістів. Але на практиці існують усі види помилок, які не мають теоретичного обґрунтування і простої класифікації. Тому дослідник виділив такі види помилок:

- фактичні,
- логічні,
- мовленнєві.

Серед мовленнєвих помилок розглянув:

- нормативно-мовленнєві (орфографічні, пунктуаційні, лексико-семантичні, граматичні, фразеологічні),
- нормативно-стильові (внутрішньостильові, міжстильові),

- нормативно-естетичні (фонетичні, лексичні) [5].

Помилки в логічній структурі тексту покваліфікував як:

- первинні логічні, тобто помилки, які стосуються змісту та пов'язані з процесом мислення,
- вторинні логічні (мовні помилки), на базі яких, виникають логічні [5].

Тобто в системі текстових порушень власне логічні помилки належать до позалінгвістичних змістових порушень, які виникають через погане мислення, а вторинні логічні помилки – це перехідний, проміжний тип мовними та логічними. На думку А. Беззубова, виникають вони через спотворення лексичних і синтаксичних норм [5].

Така увага до логічної помилки не випадкова в редакторському середовищі, оскільки логічність – одна з визначальних ознак тексту, поряд із правильністю, точністю, чистотою, образністю та іншим. Логічне мовлення – це мовлення продумане, виважене, семантично та структурно впорядковане.

П. Дудик основними ознаками логічно побудованого тексту вважає:

- правдивість, істинність. Йдеться про те, що логічність тексту (усного чи письмового) визначається повною відповідністю сказаного чи написаного реаліям життя;
- правильність, нормативність, яка виявляється у використанні літературно-нормативних форм слів, нормативній будові словосполучень і речень;
- точність висловленого, яка полягає у вмінні мовця добирати слова, що повністю співвідносяться з предметами, явищами, діями, названими цими словами, тобто відповідають своїм значенням і смислу висловленої думки.

Точність мовлення включає в себе нормативність, правильність, тому порушення правильності, нормативності у висловленні завжди означає, що порушено й точність [17, с. 307 – 308].

Зовсім інший підхід до класифікування помилок подає український мовознавець З. Партико. Дослідник представляє таку загальну класифікацію помилок:

- інформаційні,
- модальними,
- фактичні,
- темпоральні,
- локальні,
- ситуативні,
- семіотичні (кодувальні, відображувальні, значеннєві),
- тезаурусні,
- сприйняттєві,
- атенційні,
- копіювальні [39, с. 94-97].

Ця класифікація розглядає помилку в ширшому аспекті. Для мовознавця важлива співвідносність інформації з дійсністю, часом та простором. Тобто ці помилки не можна назвати лінгвістичними.

Оскільки ми досліджуємо журналістські тексти, то нам варто розглянути ще й типологію мовних помилок, які фіксуються в матеріалах засобів масової інформації. Цю тему докладно вивчала, наприклад, Т. Бондаренко у дисертації «Типологія мовних помилок та їх усунення під час редагування журналістських текстів». Дослідниця виділила типи помилок у мові ЗМІ:

- орфографічні,
- лексичні,

- фразеологічні,
- морфологічні,
- словотвірні,
- синтаксичні,
- пунктуаційні,
- стилістичні,
- орфоепічні,
- акцентуаційні [8].

Т. Бондаренко класифікує види мовних помилок лише за одним принципом – співвідносність із рівнем мовної системи.

Ми вважаємо, що в окрему групу помилок доцільно виділити технічні помилки. Цей тип не представлений у розглянутих класифікаціях, але часто трапляється на сторінках інтернет-видань. Такі порушення виникають шляхом автоматизованого набору тексту. Їх також не можна віднести до лінгвістичних помилок (вони не пояснюються нормами), проте такі помилки псують репутацію як друкованих, так і електронних видань.

Отже, причини виникнення помилок бувають різними. Нас насамперед цікавлять мовні помилки, які виникають шляхом порушення мовних норм. Саме вони виявляють рівень обізнаності та професійної підготовки журналіста.

1.5. Основні нововведення «Українського правопису»

Електронні ЗМІ – це один із сучасних способів представлення українського слова в Інтернеті, як усного, так і письмового. Правопис – це взірць писемної української мови. Як і кожна мова світу, українська – відкрита й динамічна. Змінюється словниковий склад, з'являються нові лексеми в різних сферах людської діяльності, тому виникає потреба у

пристосуванні цього пласту мовних одиниць до раніше сформованих правописних норм. Проте іноді ситуація зворотна – мова потребує оновлення норм, відповідно до суспільних пореб чи історичних чинників.

Постановою КМУ від 17 червня 2015 р. № 416 «Про затвердження нового складу Української національної комісії з питань правопису» було сформовано Правописну комісію, перед якою поставлено завдання розробити нові правописні норми, що б задовольнили потреби сучасного суспільства. До складу цієї комісії входили відомі мовознавці, які розвивали різні напрями філологічної науки, зокрема: Л. Гнатюк, К. Городенська, П. Гриценко, С. Єрмоленко, Л. Масенко, П. Мовчан, Г. Півторак, О. Пономарів, О. Чередниченко та ін. [65].

У процесі гострих дискусій члени комісії знайшли компромісне рішення та сформули нововведення, які не суперечать системі української мови.

Спочатку варіант проєкту було опубліковано для громадського обговорення, яке тривало з 15 серпня до 1 жовтня 2018 року [65]. За цей період до Міністерства освіти і науки України надійшло багато листів-пропозицій щодо нових норм. Хоча насправді обговорення правопису в професійних колах відбувалося впродовж останніх кількох десятиліть, що відбито у фахових виданнях із мовознавства та культури мови. 22 травня 2019 року Українська національна комісія з питань правопису затвердила остаточний варіант нового «Українського правопису».

Нововведення викликали різну реакцію у громадян України: хтось вважає, що нові норми значною мірою дублюють деякі особливості правопису 1928 року та є традиційними для нашої мови, хтось не погоджується з новинками, а навпаки, стверджує, що такі зміни важче сприймаються суспільством.

Велика хвиля невдоволення стала причиною судового оскарження нової редакції «Українського правопису». У червні 2019 року Кабінет

Міністрів України отримав позов, у якому зазначалося, що Уряд не наділений повноваженнями вносити та затверджувати правописні норми [65].

Ми вважаємо, що оцінювати роль і наслідки нової редакції правопису можна буде лише через кілька років. Проте дотримання нових норм є обов'язковим уже тепер, особливо для державних структур, освітніх закладів, наукових установ, засобів масової інформації, оскільки вони забезпечують поширення державної мови в суспільстві.

Отож, оглянемо основні зміни новоприйнятого «Українського правопису».

Усі правописні нововведення 2019 року можна поділити на дві групи:

1. **власне зміни в написанні слів** (слова пишуться без варіантів, одним способом, за однією нормою) (табл. 1);
2. **варіативні доповнення до чинної норми** (слова можна писати за двома нормами) (табл. 2) [58, с. 1].

Таблиця 1

Власне зміни в написанні слів

	Було	Стало
1.	Проект, проекція, фойе,	Прое́кт, проє́кція, фо́є, саво́я
2.	Піваркуша, піввідра, півміста, пів'яблука, пів-Києва	Пів аркуша, пів відра, пів міста, пів яблука, пів Киє́ва
3.	Міні-сукня, віце-президент, веб-сайт, екс-міністр	Мінісукня, віцепрезидент, вебсайт, ексміністр
4.	Донско́й, Круто́й, Луговско́й, Трубе́цкой	Донськи́й, Крути́й, Луговськи́й, Трубе́цький
5.	Священник	Священник
6.	Діккенс, Беккі, Теккерей	Дікенс, Бекі, Текерей [58].

Прокоментуємо правописні зміни, викладені в таблиці 1, по пунктно:

1. Це одне з найбільш поширених нововведень. Слова такого типу, утворюються від латинського кореня *-ject-*, тому за новим правописом їх слід писати через *-є-*. Також спростили передавання звукосполучень [je], [ji], [ju], [ja]. Тепер вони завжди передаються однією буквою «є», «ї», «ю», «я».

2. Слова з «пів» у значенні «половина» пишуться окремо. Якщо «пів» не виражає значення «половина» і становить єдине ціле з іменником, то такі слова пишемо разом.

3. Слова з іншомовними компонентами *архі-*, *архи-*, *бліц-*, *гіпер-*, *екстра-*, *макро-*, *максі-*, *міді-*, *мікро-*, *міні-*, *мульти-*, *нано-*, *полі-*, *преміум-*, *супер*, *топ-*, *ультра-*, *флеш-*, *анти-*, *віце-*, *екс-*, *контр-*, *лейб-*, *обер-*, *штабс-*, *унтер-* потрібно писати разом.

4. За новим правописом російськомовні прізвища з прикметниковим закінченням *-ой* потрібно передавати через *-ий*.

5. Раніше це слово було винятком. Тепер його слід писати з подвоєнням, як інші слова, у яких простежується збіг кореня або основи *-н-* (*-нь-*) і суфіксів *-н-(ий)* *-н-(ій)*, *-ник*, *-ниц-(я)*.

6. Без подвоєння приголосних пишуться іншомовні слова, що містять буквосполучення *sk*, яке відтворюється українською літерою *к* [58].

Таблиця 2

Варіативні доповнення до чинної норми

№	Було	Стало
1.	<i>Аудієнція, лауреат, аудиторія, пауза</i>	<i>Аудієнція/авдієнціг, лауреат/лавреат, аудиторія/авдиторія, пауза/павза</i>
2.	<i>Кафедра, ефір, міф, Борисфен</i>	<i>Кафедра/катедра, ефір/етер, міф/міт, Борисфен/Бористен</i>

3.	Радості, любові, Білорусі	Радості/радости, любові/любови, Білорусі/Білоруси
	Гете, Гуллівер, Вергілій	Гете/Гете, Гуллівер/Гуллівер, Вергілій/Вергілій
	Міністр, економіст, автор, дизайнер	Міністр/міністерка, економіст/економістка, автор/авторка, дизайнер/дизайнера [58]

Наведемо коментарі до правописних доповнень, викладених в таблиці 2, по пунктно:

1. У словах, запозичених з латинської або давньогрецької мов, буквосполучення «аи» передають через «ав». Проте існує група слів, що мають усталений спосіб передачі буквосполучення «аи» шляхом транслітерації як «ау». Новий правопис української мови дозволяє обидва варіанти написання.

2. Слова, з українською літерою «ф» тепер можна писати через «т».

3. Як варіант закінчення родового відмінка *-и* можуть набувати іменники на *-ть* після приголосного, а також слова *кров, любов, осінь, Білорусь* у родовому відмінку однини.

4. Звук «g» можна передати через українську літеру «г», або ж імітуючи іншомовне «g» через літеру «r».

5. У новій редакції правопису також запропоновані деякі шляхи творення фемінітивів – назв жінок за професією, родом занять тощо: за допомогою низки суфіксів, зокрема *-к-, -иц-(я), -ин-(я), -ес-* [66].

Як бачимо, нові правописні норми трохи відрізняються від попередніх. Людині, яка не має філологічної освіти, важко усвідомити причини таких змін. Тому Уряд запровадив адаптативний період (5 років) для Українського центру якості та оцінювання освіти [65]. Це означає, що

протягом цього часу орфографічні нововведення повинні бути представлені у тестах зовнішнього незалежного оцінювання.

Засоби масової інформації мають неабиякий вплив на суспільну свідомість. В умовах модернізації електронні ЗМІ – головне джерело поширення інформації. Тому перед ними постає одне з важливих завдань – проінформувати суспільство щодо нових правописних тенденцій та власним прикладом продемонструвати повагу до нових норм.

Висновки до розділу 1

Усім відомо, що мовна норма виникає в колективі та забезпечує взаєморозуміння між усіма його членами. Мовні норми нашої мови – це зразок правильного українського мовлення, яке є загальнообов’язковим. Проте норми не лише забезпечують взаєморозуміння між носіями однієї мови, а й полегшують процес спілкування. Вони усталені, але змінні, оскільки оновлюються відповідно до вимог сучасності. Те, що суспільство цінує в мові, що здається йому корисним і доречним, воно в нормує, а те, що здається недоцільним і неправильним, лишає за межами норми.

Один із елементів громадського життя, який активно реагує на суспільні процеси й віддзеркалює їх, – це засоби масової інформації. Їхній вплив на суспільну свідомість надзвичайно великий. Тому високі вимоги до мовного рівня працівників сфери медіа також обов’язкові.

Будь-яке відхилення від норм – вважається помилкою. Проте не існує єдиної типології помилок, оскільки науковці в різних галузях розглядають поняття «помилка» з різних аспектів. Ми оглянули типології помилок, які актуальні для працівників у сфері редагування, освіти й журналістики. Зважаючи на мету роботи й об’єкт нашого вивчення, вважаємо доцільним узяти за основу типологію помилок, запропоновану в дисертації Т. Бондаренко, де дослідниця співвідносить помилки з мовними рівнями.

Основна норма писемної мови – орфографічна. Саме ця норма встановлює правила передачі звукової мови на письмі. Розробкою та дослідженням орфографічної норми займається орфографія, що встановлює загальноєдині правила написання слів, які є показниками культури мови. Це своєрідна «конституція» української мови, яка регулює мовні відносини на сучасному етапі розвитку мовознавства.

22 травня 2019 року затвердили новий правопис української мови, де представлено низку нормативних змін, які повинні обслуговувати всі сфери

життя суспільства. Серед новоприйнятих норм є ті, які допускають варіанти написання слів.

Культура мови сучасних засобів масової інформації потребує ґрунтовного вивчення, мета якого – виявити відхилення від норм і створити передумови для підвищення мовностилістичного рівня сучасних ЗМІ. Сучасні засоби масової інформації не є зразком української літературної мови. Практично в кожній публікації журналісти припускаються помилок. Частково це можна пояснити тим, що ЗМІ – надзвичайно динамічний сегмент діяльності. Проте це абсолютно не виправдовує працівників медіа, оскільки їхня професія належить до публічної сфери, що накладає на журналістів відповідальність за формування загальної та мовленнєвої культури членів суспільства. У реаліях сьогодення оперативність і зміст повідомлення іноді нівелюють потребу висловити думку граматично правильно, дібрати відповідні до ситуації мовні засоби. Дехто з працівників медіа дозволяє собі відверто нехтувати принципами культури мови, підлаштовуючись під рівень середньостатистичного споживача інформації, що вважаємо абсолютно неприйнятним.

РОЗДІЛ 2

МОВНІ ПОМИЛКИ В ПУБЛІКАЦІЯХ МІСЦЕВИХ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ

2.1. Особливості видань, що функціонують на просторах Інтернету

У бакалаврській роботі ми розглядали особливості правопису складних слів, які вживаються журналістами загальноукраїнського порталу «Цензор. НЕТ». Було укладено словник (258 лексем), у якому найчастотнішими виявилися складні іменники (182 одиниці); рідше вживалися прикметники (76 слів). Проведені дослідження надихнули нас на вивчення таких слів у публікаціях місцевих інтернет-ЗМІ. Для цього ми взяли за основу апробовану нами в бакалаврському дослідженні послідовність аналізу.

Для дослідження дотримання мовних норм аналізованих видань ми використали україномовні архівні матеріали «Крапка» (<https://krapka.rv.ua/>), «Vse. rv. ua» (<http://vse.rv.ua/>), «Радіо ТРЕК» (<https://radiotrek.rv.ua/>) за період із липня 2019 року по листопад 2020 р. Із кожного інтернет-видання ми відібрали по 50 прикладів типових мовних порушень. Під час роботи переважно опрацьовано публікації політичної тематики, на основі яких укладено перелік мовних порушень (Додаток).

Матеріал нашого дослідження формувався упродовж 2019 –2020 рр., коли вже вступили в дію норми нової редакції «Українського правопису». Усі ілюстрації в магістерській роботі подаємо так, як їх зафіксували на вказаних інтернет-порталах.

У процесі роботи ми часто послуговуємося поняттями «інтернет-ресурс», «інтернет-портал», тому вважаємо за потрібне пояснити особливості написання цих складних слів.

Мовознавець Д. Данильчук, автор книги «Український правопис: роздоріжжя і дороговкази» (2012) зазначає, що слова з першою частиною інтернет- є англіцизмами, а не складноскороченнями українського походження. Деякі лише злегка фонетично й морфологічно адаптовані (наприклад, інтернет-провайдер, інтернет-видання), деякі – з калькованою другою частиною, наприклад: інтернет-магазин← Internet store, інтернет-з'єднання←Internet connection, інтернет-ресурс←Internet resource. У мові-джерелі це переважно складні іменники, утворені лексико-синтаксичним шляхом із прикметниково-іменникових чи іменниково-іменникових словосполучень, хоча в сучасній англійській мові межа між такими сполуками і складними словами взагалі досить хистка [15, с. 152].

Так само, як і в попередній редакції «Українського правопису», у новому виданні представлено загальні норми написання запозичень, але не розмежовано складні слова за походженням. Наприклад, лексичні одиниці з першою частиною інтернет-, піар- потрібно писати через дефіс, оскільки такі слова утворені з двох самостійних іменників без допомоги сполучного голосного звука та перший з іменників визначає певну прикмету чи особливість предмета, особи, явища, названих другим [66, с. 38].

Необхідно зазначити, що нині в мережі представлено великий асортимент ресурсів, однак не кожен із них можна зарахувати до онлайн-видань. Зважаючи на мету нашого дослідження, варто пояснити, які ресурси можуть вважатися інтернет-виданнями. О. Градюшко називає онлайн-виданнями такі портали, що не мають паперових аналогів, виходять тільки в Інтернеті й мають певні мережеві ознаки, як-от: стрічку новин, постійне оновлення, архів, розсилання новин, онлайн-голосування з актуальних питань, форум, гостьову книгу [13, с. 32].

Переглянувши обрані для аналізу ЗМІ Рівненщини, ми впевнено віднесли їх до онлайн-видань, оскільки вони функціонують лише в мережі й там витримані зауважені дослідниками ознаки.

Наголосимо на тому, що з метою уникнути перезавантаження інформацією, всі ЗМІ структурують матеріали тематичним способом. Він дуже зручний передусім для читачів. Потрапивши на сайт, відвідувач швидше орієнтується та знаходить новини, які хотів би прочитати, проте кожен портал має індивідуальну зовнішню та внутрішню структуру. Наприклад, інтернет-видання «Крапка» структурує матеріал за такими розділами:

- топ-статті,
- спецтеми,
- новини (спорт, соціум, політика, кримінал, гроші),
- інтерв'ю,
- світські хроніки,
- куди піти,
- будь в курсі [31].

Схожий за структурою ще один популярний місцевий портал «Vse. ru. ua» – тут також збережено тематичний розподіл новин. Проте споживачам інформації запропоновано дещо іншу тематичну палітру. Новини розподілено так:

- політика,
- кримінал,
- економіка,
- спорт,
- суспільство,
- vse по туризму,
- все – можливо [12].

Проаналізувавши низку інтернет-видань («Крапка», «Vse. ru. ua», «Радіо ТРЕК»), ми спостерегли, що культура мовлення в цих засобах масової інформації не завжди відповідає мовним нормам суспільства,

зокрема й орфографічним. Іноді, крім загальноприйнятих норм, редакція вдається до застосування власних, внутрішніх вимог до написання слів. Це спостерігаємо, наприклад, в оформленні назв досліджуваних і багатьох інших порталів («Vse. ru. ua», «Радіо ТРЕК», «Цензор.НЕТ», «Gazeta.ua», «КоресподенТ.нет»).

При оформленні сучасних назв часто використовують крапку – такий прийом, за нашими спостереженнями, поширений в інтернет-мовленні в цілому (UKR.NET – назва новинного агрегатора, Wikipedia.org – назва сайту, Facebook.com – назва соціальної мережі спілкування, Rozetka.com.ua – назва інтернет-магазину). Очевидно, таким способом власники чи засновники інтернет-видання маркують його мережевий статус.

Ще один поширений прийом, який використовують у назвах онлайнових ресурсів, – написання українських слів англійською абеткою, або транслітерація («Vse. ru. ua», «Gazeta.ua», «Ukr-mova.in.ua», «chtyvo.org.ua»).

Усім відомо, що будь-які власні назви пишуть із великої літери. Проаналізувавши різноманітні інтернет-ресурси (як місцеві, так і центральні), ми помітили, що деякі сайти вдаються до специфічного використання великої літери у своїх назвах («КоресподенТ.нет», «Радіо ТРЕК», «Цензор.НЕТ»).

Як бачимо, під впливом новітніх засобів спілкування витворюються специфічні правописні норми, які ще не описані в чинному «Правописі» й не представлені в словниках. Особливості в оформленні назв, спричинені впливом інтернет-мовлення, кваліфікуємо як свідомий вибір редакції з метою привернути увагу читача або означити сферу функціонування новинного ресурсу.

2.2. **Порушення норм сучасної літературної мови на інтернет-сторінках рівненських ЗМІ**

За нашими спостереженнями, засоби масової інформації в Інтернеті найчастіше відступають від пунктуаційних норм (хоча пунктуація характеризується стійкістю) та порушують орфографію. Проте різною мірою ми фіксували й інші типи мовних помилок (за типологією Т. Бондаренко): фонетичні, лексичні, словотвірні, синтаксичні, стилістичні. Оскільки йдеться про писемне мовлення, то закономірно, що орфоепічних і акцентуаційних помилок у нашій базі нема. Вважаємо за необхідне звернути увагу й на технічні помилки, яких у нашій джерельній базі виявилось досить багато. Такі текстові недоліки потрапляють до споживача інформації через неуважність самих авторів і редакторів інтернетових ЗМІ.

Отже, узагальнивши матеріал, ми виявили, що типові порушення в інтернет-публікаціях стосуються:

- чергування в/у, з/із/зі;
- правопису власних/загальних назв;
- правопису слів із першою частиною пів-, віще-, екс-;
- вживання росіянізмів, стилістично невиправданих слів;
- лексичних повторів;
- неправильного використання суфіксів і префіксів при словотворенні;
- розділових знаків при дієприслівникових зворотах;
- розділових знаків між компонентами складного речення;
- технічних недоглядів.

У нашій мові звуки в словах організовуються так, щоб їх було легко вимовляти та щоб вони були розбірливими слухачеві. Уникати збігу голосних і приголосних є вимогою милозвучності – однієї з основних ознак

української мови. Передусім милозвучність забезпечують: чергування, наприклад *у – в, і – й*; уживання варіантних префіксів, прийменників, часток, наприклад *від-/віді-, з/зі/із, б/би, ж/же* тощо. Ці фонетичні правила ще називають «правилами милозвучності», «законами милозвучності» [68, с. 76]

Проте досить часто журналісти нехтують правилами чергування. А це, у свою чергу, не лише порушує милозвучність української мови, засвідчує неграмотність самого видання, а й формує культуру мовлення читачів. Адже в інтернеті люди сприймають інформацію візуально, тобто не чують її в потоці мовлення. Відповідно фіксують у свідомості такий текст як зразковий, а згодом відтворюють помилкові фонетичні комплекси.

На інтернет-порталах «Крапка», «Vse. ru. ua», «Радіо ТРЕК» ми фіксували переважно відхилення від норм чергування *у/в* та *з/зі/із*.

Розглянемо конкретні приклади порушень в онлайн-виданні «Крапка»:

- Відповідно до медичного освідчення кермувальник був **в** стані алкогольного сп'яніння («На Рівненщині затримали водія, який п'яним на смерть збив велосипедиста») [31].
- Таке рішення депутати обумовлюють витягами **з законів** України та положеннями Сімейного кодексу України («У Рівному заборонили гей-паради») [31].
- Нагадаємо, 14 грудня раніше судимий 43-річний рівнянин **в** стані алкогольного сп'яніння викрав мікроавтобус «**Citroen Jumper**» та, перебуваючи за кермом, допустив зіткнення **із** автомобілем «**Peugeot Expert**» («У Рівному шукають свідків ДТП») [31].
- У районі будинку офіцерів позашляховик в'їхав **в** дерево («У Рівному позашляховик в'їхав в дерево») [31].

- У зв'язку з збільшенням прожиткового мінімуму жителям Рівненщини мінімальні пенсії перерахують («З 1 грудня жителям Рівненщини перерахують пенсії») [31].

- Зі слів господаря він більше, як 8 годин намагався самотійно звільнити собача, але усі його спроби виявилися марними («У місті на Рівненщині цуценя застрягло в отворі пральної машини») [31].

- Депутати виділять кошти на придбання двох одиниць техніки для боротьби з снігом («У Рівному придбають снігоочисну техніку») [31].

Такий вид помилок частотний і в інтернет-виданні «Радіо ТРЕК»:

- Зокрема, вже з середи на Рівненщині очікується помірний мокрий сніг, який налипатиме на поверхні, а також утворення снігового покриву висотою 1–3 см («На Рівненщину суне сніг: прогнозують до 3 см опадів») [51].

- Днями вже отримали дозвіл з Києва на роботи («На «Таємничі підземелля Рівного» попросили мільйон гривень») [51].

- Нині парубок затриманий і перебуває у ізоляторі тимчасового тримання («Смішна історія про коня і крадіжку сталася на Рівненщині») [51].

- Рівняни скаржаться, що у них з городів крадуть картоплю («Рівняни скаржаться, що у них з городів крадуть картоплю») [51].

- У зв'язку з сильними поривами вітру рятувальники закликають жителів області бути максимально уважними та обережними у період ускладнення погодних умов («На Рівненщині прогнозують погіршення погодних умов») [51].

- В коридорі та на кухні вже було повно диму, а вогонь було видно в приміщенні кухні («Мати врятувала дітей, які могли живцем згоріти у власному будинку на Рівненщині») [51].

- Жінки наводили порядок **в** сінях і **в** власних скринях («Що потрібно зробити 16 вересня, щоб позбутися бідності: народні прикмети») [51].

Редакція рівненського порталу «Vse. tv. ua» також часто допускає неправильні варіанти чергування:

- До слова, молодий офіцер **з села** Великий Житин ніколи професійно не займався вокалом, а співочий талант відкрив у собі будучи студентом («Військовий з Рівненщини вразив Тіну Кароль (ВІДЕО)») [12].

- **В Фонді** боротьби з COVID-19 з 64,7 мільярда гривень залишилося лише 3,2 мільярда («В Фонді боротьби з COVID-19 майже не залишилося грошей») [12].

- Виходячи **з загальної** практики, що всі люди народжуються вже не рівними самі по собі («Як виглядає платна «VIP-камера» Рівненського СІЗО») [12].

- Босфор має дві течії: верхню з менш солоною водою напрямком з Чорного моря до Мармурового, і південніше нижню **з солонішою** водою («Рівненський атомник переплив протоку Босфор») [12].

- Тут можна знайти і тунель, який прикрашений українською символікою й змінюється **з заходом** сонця («ЖК «На Щасливому» потішили рівнян новими фотолокаціями») [12].

Як бачимо, такий вид порушень досить поширений в інтернет-виданнях Рівненщини. Представлені помилки негативно впливають на евфонію української мови. Такі варіанти чергування не дозволяють використовувати інші засоби мови (зокрема ритміку).

Наступний за частотністю вид помилок – орфографічні. Серед них виділяються відхилення від правопису власних і загальних назв.

Наприклад, у публікаціях рівненських ЗМІ, ми помітили неправильне написання назв автомобілів. За новим правописом назви виробничих марок технічних виробів (машин, приладів і т. ін.) беремо в лапки та оформляємо з

великої букви: автомобілі «Нісан», «Вольво», «Фольксваген», літак «Боїнг 777», трактор «Слобожанець». Але назви самих виробів, згідно з новоприйнятими правилами, потрібно брати в лапки й писати з малої букви: «нісан», «вольво» «фольксваген» (автомобілі), «боїнг» (літак), «слобожанець» (трактор) [66, с. 64].

Проте місцеві інтернет-видання «Крапка», «Радіо ТРЕК» представляють інший спосіб написання назв автомобілів, який не зазначений у «Правописі»:

- Прибувши за вказаною адресою вогнеборці встановили, що дим виходив з-під капоту автомобіля *Opel Omega* («У Рівному авто задимілося під час руху») [31].

- Нагадаємо, 14 грудня раніше судимий 43-річний рівнянин в стані алкогольного сп'яніння викрав мікроавтобус «*Citroen Jumper*» та, перебуваючи за кермом, допустив зіткнення із автомобілем «*Peugeot Expert*» («У Рівному шукають свідків ДТП») [31].

- Слідчо-оперативна група встановила, що 43-річний рівнянин викрав автомобіль «*Citroen Jumper*», який належить 53-річному жителю Рівного («У Рівному раніше судимий чоловік викрав авто та спричинив ДТП») [31].

- Під час відпрацювання заповідної зони Здолбунівського лісництва близько 18 години поблизу села Порозове поліцейські спільно з лісовою охороною виявили 20-річного жителя села Корнин, який вантажив у свій автомобіль «*Mercedes-Benz*» деревину породи «дуб» та «ясен» в кількості 48 колод («У Рівненському районі чоловік незаконно перевозив деревину») [31].

- Житель села Корнин, на з'їзді на об'їзну дорогу не вибрав безпечної швидкості руху, що спричинило занос напівпричепа, який врізався у вантажівку «*Volvo*» під керуванням 36-річного жителя селища

Клесів («У Рівненському районі внаслідок зіткнення двох вантажівок постраждав один із водіїв») [31].

- На місці події інспектори встановили, що керманич транспортного засобу *?Citroen?* не був уважним («Алкоголь удев'ятеро перевищував допустиму норму») [51].

- На вулиці Курчатова розмалювали балончиками з фарбою автомобіль *?Вольцваген?* («Претензія на оригінальність. У Рівному розмалювали балонами авто») [51].

В онлайновому виданні «Vse. ru. ua» за весь період спостережень ми натрапили лише на один приклад такого порушення:

- Автомобіль *?Toyota Land Cruiser?* з'їхав в огорожу житлового будинку з подальшим перекиданням («На Рівненщині перекинулося авто») [12].

Як бачимо, в одному випадку журналісти пишуть назви машин українською мовою, проте без лапок та з великої літери. В іншому – англійською мовою та з великої літери. Непоодинокі випадки оформлення назв виробів (автомобілів) за допомогою неправомірних знаків, з помилкою в слові (*?Вольцваген?*, *?Citroen?*), а також англійською мовою. Ми дотримуємося думки, що це дивний вибір журналістів (навіть зважаючи на те, що йдеться про іноземні назви), адже будь-яка іноземна літера має український відповідник.

Крім того, український правопис детально описує варіанти написання таких слів. Оскільки з контексту відомо, що йдеться про конкретний автомобіль, а не про назву марки, то нова правописна норма вимагає лапок, маленької літери та оформлення слова українською абеткою.

Окремої уваги заслуговують випадки написання на місцевих інтернет-ресурсах назв соціальних мереж, оскільки в новому виданні «Українського правопису» ці правила викладені доступно. Розглянемо відповідні орфографічні норми на прикладі слова «фейсбук». Аналізовані інтернет-

ресурси представляють різні варіанти написання назви цієї мережі. На порталі «Крапка» ми зафіксували оформлення англійською мовою та з великої літери:

- Вперше в історії України 2769 жіночих фото в українських хустках були розміщені у *Facebook* («Рівнянки в українських хустках встановили рекорд») [31].

Онлайнові видання «Радіо ТРЕК» і «Vse. tv. ua» пропонують інший варіант написання – українською абеткою та з великої літери:

- У спільноті «Громада Дубно» у *Фейсбук* опублікували історію місцевого мешканця («У Дубні водій маршрутки отримав у пику») [51].

- Один зі звільнених голів, зарічненський – Анатолій Смаглюк відреагував на розпорядження Президента повідомленням у *Фейсбуку* («Зеленський звільнив керівників трьох північних районів Рівненщини») [51].

- Про це повідомив заступник міського голови Віталій Герман на своїй сторінці у *Фейсбук* («Незаконно встановлені гаражі знову демонтують») [12].

- Такі світлини опублікував на своїй сторінці у *Фейсбук* Олексій Муляренко («Наче космодром: в мережі з'явилися перші світлини з будівництва спорткомплексу у Рівному») [12].

У «Правописі» зазначено, що назву сайтів без родового слова пишемо з малої букви (твітер, гугл); назви сайтів з родовим словом пишемо з великої букви та в лапках (мережа «Фейсбук», енциклопедія «Вікіпедія») [66, с. 62].

У наведених контекстах правильно оформляти назву соціальної мережі українським алфавітом без лапок та з маленької літери. Крім того, журналістам варто дотримуватися граматичних норм і правил чергування: *на сторінці у фейсбуці, повідомлення у фейсбуці*.

Правопис часток традиційно вважається складним питанням, проте доступними є паперові та електронні словники, які покликані виконати

консультативну функцію. Тому абсолютно неприпустимими в журналістській практиці вважаємо випадки, які ми зафіксували на інтернет-порталах «Радіо. ТРЕК» та «Vse. ru. ua»:

- Причиною цього він називає майже відсутні приклади розслідувань елементарних злочинів, *як от* крадіжка мобільних телефонів, викрадення автомобілів тощо («Кандидатів з топ-100 партійного списку «Слуги народу» представили на Рівненщині») [51].

- Зокрема, у будівництві комплексу використано лише сучасні та надійні матеріали, *як от* пінополістирол та керамічна цегла («ЖК «На Щасливому» – житло для вас та вашої родини») [12].

З огляду на те, що основна функція ЗМІ – оперативно повідомляти про події, які відбуваються в країні, рівненські інтернет-медіа постійно висвітлюють чи не найбільш динамічну сферу суспільного життя – політичну. Відповідно, часто послуговуються суспільно-політичною лексикою. У процесі нашого дослідження на місцевих інтернет-ресурсах ми зафіксували застарілий варіант написання слів на позначення посад, титулів, звань. Наприклад:

- До матеріалів справи долучать надану Деркачем флешку з аудіозаписами, де звучать голоси, схожі на голоси п'ятого президента України, лідера «Європейської солідарності» Петра Порошенка, колишнього *віце-президента* США Джо Байдена та *екс-держсекретаря* Джона Керрі («На Порошенка завели справу про державну зраду») [12].

- Аби вшанувати цю важливу для української історії подію, в Донецьку область прибула делегація на чолі з *екс-міністром України* Денисом Шмигалем («Шість років тому українські війська відбили Слов'янськ та Краматорськ») [12].

- Йдеться в листі посла України при ЄС Миколи Точицького на адресу *віце-прем'єра* з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Ольги Стефанишиної («ЄС погрожує скасувати безвіз з Україною») [12].

- Олександр Корнійчук 27.04.1981 р.н., *екс-заступник* голови облради та його дружина Корнійчук О.В. («Стало відомо, хто увійшов до списку рівненського підпалювача автомобілів – «Пустого»») [12].

- Це буде поступовий процес, і з огляду на те, що весь світ чекає на другу хвилю коронавірусу, можливо, вона буде, можливо, це будуть певні регіональні спалахи, то раніше кінця вересня про системність важко говорити, – сказала *віце-прем'єр* («Українці зможуть потрапити в ЄС не раніше кінця вересня») [12].

Ця застаріла правописна норма досі застосовується на одному з аналізованих місцевих ресурсів. Відзначимо, що на інтернет-просторах «Крапка» та «Радіо ТРЕК» таких порушень нема. Згідно з чинним «Правописом», слова з першим іншомовним компонентом *анти-, віце-, екс-, контр-, лейб-, обер-, штабс-, унтер* потрібно писати разом [66, с. 35] та з маленької літери, якщо це не назва найвищих державних посад та посад керівників міжнародних організацій [66, с. 63].

Серед новоприйнятих норм є така, що регулює написання слів з першою частиною *нів* (половина чогось). Попередній «Правопис» регламентував написання таких слів разом. За новим правописом української мови, невідмінюваний числівник *нів* зі значенням «половина» з наступним іменником – загальною та власною назвою – у формі родового відмінка однини пишемо окремо: *нів аркуша, нів відра, нів години, нів літра, нів яблука, нів ящика, нів Європи*. Якщо ж *нів* з наступним іменником у формі називного відмінка становить єдине поняття і не виражає значення половини, то їх пишемо разом: *ніваркуш, нівдень, нівзахист, нівколо, нівкуля, нівлітра* [66, с. 37].

Інтернет-видання Рівного послідовно не дотримуються цієї норми та досі послуговуються застарілою:

- У Рівному виділять *півмільйона* гривень на ремонт («У Рівному виділять півмільйона гривень на ремонт «швидких») [31].

- На сьогодні у медзакладах перебуває близько *півтисячі* людей із діагнозом COVID-19 («У лікарнях Рівненщини перебуває *півтисячі* пацієнтів із Covid та підозрою на хворобу») [31].

- У Рівному поліцейські викрили понад *півсотні* киян на розповсюдженні листівок компрометуючого характеру («У Рівному поліцейські викрили понад півсотні киян на розповсюдженні листівок компрометуючого характеру») [31].

- Грант у *півмільйона* євро Європейського Союзу на проект «Таємничі підземелля Рівного» міське управління культури і туризму виграло ще торік («На «Таємничі підземелля Рівного» попросили мільйон гривень») [51].

- У цьому році кошти з обласного бюджету отримали близько *півсотні* осіб, які утримають три і більше корів («Селяни на Рівненщині надоїли молока і... отримали грошей з бюджету») [51].

- Ще *півсотні* хворих на COVID-19 на Рівненщині («Статистика COVID-19 на Рівненщині») [51].

- В ньому візьмуть участь близько *півтисячі* вірян (««Ікони і фрески закривають»: Собор святої Софії офіційно став мечеттю») [12].

- На Рівненщині здали до поліції майже *півтисячі* одиниць зброї та боєприпасів («На Рівненщині здали до поліції майже півтисячі одиниць зброї та боєприпасів») [12].

- Для супроводу дітей в умовах інклюзивного навчання введено більше *півтисячі* посад асистентів вчителя («Більшість шкіл Рівненщини інклюзивні») [12].

Як бачимо, вказана норма досі лишається поза увагою журналістів і редакторів. Хоча за умовчанням засоби масової інформації – це популяризатори літературної мови в суспільстві. Мова ЗМІ має великий вплив на становлення норм української мови та формування культури

мовлення у своїх читачів, тому вкрай важливо подавати матеріал правильною, унормованою та зрозумілою мовою.

Аналізуючи публікації рівненських інтернет-порталів, ми зафіксували ще й низку граматичних порушень. Найчастіше йдеться про неправильний спосіб словотворення. Це негативно впливає на імідж інтернет-видання, підриває довіру споживачів інформації до самого ресурсу, адже будь-який засіб масової інформації передусім є офіційним представником української мови в соціокультурному просторі.

Приклади граматичних помилок на порталах «Радіо ТРЕК», «Крапка», «Vse. tv. ua»:

- Четверо *рівненчан* претендують на одне робоче місце («Четверо рівненчан претендують на одне робоче місце») [51].
- Помітивши, що на місці ДТП *сходять* люди, водій почав втікати у напрямку вулиці Братковського («П'яний прокурор із 7 пасажирками влетів у газову трубу. на «BMW» у Луцьку») [51].
- Вирішується питання про *накладення* арешту («На Рівненщині п'яний водій збив трьох пішоходів») [31].
- Рятувальники подали *вогнегасячі* речовини на гасіння («На Рівненщині горіла вантажівка») [31].
- Відмова кандидата у водії від відеофіксації іспиту стане підставою для його *недопущення* до *складення* практики («На Рівненщині запрацювала відеофіксація практичного іспиту на право керування авто») [31].
- Журналісти вирішили звернутися до начальника рівненського управління культури і туризму Тараса Максименка, щоб *взнати* коли зможуть побачити рівняни новий розважальний комплекс («Коли рівняни зможуть побачити «Таємничі підземелля» (ВІДЕО)») [12].

Використання невідповідних афіксів можна розглядати як прикрий сигнал про відсутність мовного чуття або неувагу до свого мовлення. Це

грубе граматичне порушення, яке не повинне фігурувати в публікаціях засобів масової інформації.

Інший вид граматичних порушень – використання невідповідних граматичних форм. Наприклад:

Порушення граматичної норми в публікаціях порталу «Крапка»:

- Водій, яки~~м~~ виявився громадянино~~м~~ Республіки Білорусь, за результатами освідчування був тверезий («У Рівненському районі дитина потрапила під колеса авто») [31].

- В обох воді~~й~~ відібрали зразки крові на предмет визначення сп'яніння («У Рівненському районі зіткнулося сім авто») [31].

- Як з'ясували оперативники, зловмисниця була не одна, а зі своєї~~ї~~ спілницею («На Рівненщині невідома обікрала дідуся») [31].

- Золоті медал~~ь~~ престижних змагань вибороли Ігор Дудник, Петро Зозуля, Владислав Орел, Данило Тищук та Валерія Качановська («Рівненські бійці здобули чергові перемоги») [31].

- Зі слів господар~~а~~ він більше, як 8 годин намагався самотійно звільнити собача, але усі його спроби виявилися марними («У місті на Рівненщині цуценя застрягло в отворі пральної машини») [31].

Приклади граматичних помилок в інтернет-виданні «Vse. rv. ua»:

- Спортсменка наразі є учасниц~~я~~ національної збірної України з боксу («Семикратна чемпіонка України з боксу стане поліцейською в Рівному») [12].

- Мешканці до такого очищенн~~і~~ дворів ставляться по-різному («У Рівному почали прибирати бетонні перешкоди в дворах») [12].

- Площ~~е~~ приміщення становитиме понад 35 тисяч квадратних метрів («Дитячий садочок на Коновальця запрацює в 2021 році») [12].

Граматичні помилки в інтернет-виданнях Рівненщини не належать до нововведень, тому суттєво псують репутацію засобів масової інформації.

Окрема група – це технічні огріхи. Цей вид порушень не фігурує в типологіях дослідників. Проте вважаємо, що технічні помилки нерідко межують із орфографічними й не менше псують авторитет інтернет-видань. Хоча причини появи обох типів помилок різні. Наведемо технічні недогляди з рівненських інтернет-ресурсів:

- Всього **она** килимі змагалося близько 150 учасниць («Вихідними відбувся Чемпіонат Рівненщини з художньої гімнастики») [31].

- До того ж, **х**хлопець неодноразово йшов із дому, але рідні його розшукували самотужки у родичів чи знайомих («Зниклого у Рівному школяра розшукали у Корецькому районі») [31].

- Так, в Україні запустили бета-версію мобільного **з**стосунку «Дія» («Рівненських водіїв запрошують протестувати мобільний додаток «Дія»»).

- Загальна сума накладених штрафів становить 325 720 гривень, **і**ще 18 справ про адміністративні правопорушення призначені до розгляду («У Рівному закрили ще одну нелегальну заправку») [31].

- За фактом порушення правил безпеки дорожнього руху, **з**о спричинило смерть потерпілого слідчим слідчого управління розпочато досудове розслідування («На Рівненщині під колесами авто загинула пішохід») [31].

- Разом із тим, із бюджету Рівного виділили 75 тисяч гривень на придбання 15 контейнерів для збору батарейок **і** відправку їх на переробку («Цьогоріч у Рівному встановлять 15 контейнерів для збору батарейок») [31].

- На сьогодні уже повністю очищена будівля і територія від сміття, вивезено 2 кам**і**зи будівельних відходів («Голова Рівненської ОДА відзвітував про роботу адміністрації за липень») [12].

- Також **Щ**орічні відпустки повної тривалості надаються до настання шестимісячного терміну безперервної роботи у перший рік роботи

на даному підприємстві за бажанням працівника («Праця неповнолітніх: що потрібно знати при влаштуванні на роботу») [12].

- Оскільки обом правопорушникам ще немає 14-ти років (*тобто не *досігли* віку, вони могли би бути притягнуті до відповідальності), слідчі скерують клопотання до суду, аби застосувати до малолітніх примусові заходи виховного характеру («Ігри на кладовищі: біля Здолбунова діти осквернили могили») [12].

- Вона буде виготовлена не з *дорожніх* металів («Місто на Рівненщині отримає іменну монету до ювілею») [12].

- Однак, у зв'язку зі смертю потерпілого, яка настала внаслідок мозкової коми, *важкої* відкритої черепно-мозкової травми з переломами кісток черепа, кримінальне провадження перекваліфіковано («Житель Рівненщини, якого побили після дискотеки, помер у лікарні») [12].

- Вночі та вранці невеликі опади, вдень без *істотної* *погоди* опадів («У Рівному пішов сніг і буде похолодання») [12].

- Називаючи мацик «традиційною стравою м. Рівне», ми обманюємо міжнародних партнерів (««Рівне втрачає культурну ідентичність»: у міській раді посварились через поліський мацик») [12].

- *На* місце події було негайно направлено чергове відділення вогнеборців («На Рівненщині родина з чотирма дітьми залишилася без даху над головою») [51].

- *Мелі* стало відомо, хто збив 23-річну дівчину у селі Копачівка Рожищенського району («Відомо хто збив на переході красуню-родичку – головного патрульного Рівненщини?») [51].

- Роздають *агітки* та розклеюють плакати: поліція фіксує порушення на півночі Рівненщини («Роздають агітки та розклеюють плакати: поліція фіксує порушення на півночі Рівненщини»).

- За фактом порушення правил безпеки дорожнього руху поліцейські *розпчали* досудове розслідування («Особи чоловіків, яких без свідомості доправили до лікарні після ДТП, вже встановили»).

Як бачимо, такі помилки не виникають внаслідок незнання правописних норм, як орфографічні. Причиною їх появи в тексті є неуважність, автоматизований набір тексту.

«Бідний» лексичний запас журналістів призводить до частих повторів тих самих слів. Таке явище називається тавтологією. Визначення, що повторює раніше сказане, але в іншій формі називається тавтологією. Читаючи текст вголос, можна легко виявити тавтологію.

Приклади тавтології у публікаціях порталу «Крапка»:

- Сотні людей прийшли на свято Водохреща, 19 січня, до храмів Рівного, аби *відявлятувати святкове* богослужіння та набрати Святої Води («Як у соборах Рівного освячували воду») [31].

Явище тавтології в інтернет-виданні «Радіо ТРЕК»:

- Проте *патрульним, які* приїхали на місце ДТП, вдалося затримати водія, *який* перебував у стані алкогольного сп'яніння. *Патрульні* просили його повернутися до авто, але порушник відмовлявся та говорив, що нібито не знає чия машина, а поруч просто прогулювався («П'яний прокурор із 7 пасажирками влетів у газову трубу. на «BMW» у Луцьку») [51].

- Комісія міськради з питань охорони здоров'я вирішила відправити *питання* на розгляд сесії, оскільки це *питання* належить до компетенції бюджетної комісії («Підвищити зарплати тренерам спортшкіл хочуть у Рівному») [51].

- Нагадаємо, що вчора президент Володимир Зеленський видав указ про створення Ради з питань *захисту* свободи слова та *захисту* журналістів («Відомий письменник звернувся до рівненського представництва у Раді з питань захисту свободи слова») [51].

- Смертельні аварії сталися майже одночасно напередодні близько *19:20 години* на автодорозі («У різних районах Рівненщини загинули двоє пішоходів, обох збили жителі Черкащини») [51].

Тавтологія у тексті онлайнового видання «Vse. ru. ua»:

- Нагадаємо, що за останні кілька тижнів одного і того самого чоловіка «на гарячому» *двічі дві ночі підряд* ловили на викраданні і нищенні тюльпанів на клумбах у центрі Рівного («У Рівному знову понищили тюльпани») [12].

- Наша «Мрія» привезла в Україну 12 млн масок як для лікарень, так і для аптечної мережі, також привезли біля 260 тисяч захисних окулярів для наших медиків і більше 100 тисяч *захисних костюмів п'ятого рівня захисту* (««Мрія» доставила до України медвантаж, який може увійти до книги рекордів Гіннеса») [12].

Як бачимо, тавтологія не розширює значеннєвий апарат речень, а навпаки, повідомляє вже відому інформацію. Одна з головних вимог текстів засобів масової інформації – лаконічність та стислість викладу матеріалу. Вживаючи ті самі слова, журналісти порушують цю вимогу.

Ще один вид порушень норм – пунктуація. Правильно розставлені розділові знаки забезпечують смислову прозорість повідомлення. Відповідно, недотримання правил пунктуації негативно відбивається на розумінні та адекватному сприйманні інформації. Нехтуючи правилами пунктуації, журналісти ускладнюють зміст повідомлення. У результаті важко досягнути поставленої комунікативної мети, адже читачі можуть сприйняти інформацію по-своєму.

Досліджуючи мовний матеріал рівненських ЗМІ, ми помітили, що журналісти помиляються в розділових знаках при дієприслівникових зворотах і при підрядному компоненті, хоча пунктуаційні норми, порівняно з орфографічними, лексичними тощо, досить стійкі. Наприклад:

- Про події ? які відбулися напередодні ? інформує прес-служба офісу політичної партії «Слуга народу» у Рівному (««Слуга народу» у Рівному викликає Муляренка й Осуховського на дебати») [51].

- Імена українців ? які повертаються з російського полону ? опублікував колишній адвокат та активіст Марк Фейгін («Українські моряки та політв'язні повернулись в Україну») [51].

- Слід пам'ятати, що кір ? це небезпечне інфекційне захворювання, яке у 9 разів більш заразне ніж коронавірусна інфекція, і теж може закінчитись летально («На кір захворіли немовля та жінка з Рівненської області») [51].

- Тут можна знайти і тунель ? який прикрашений українською символікою й змінюється з заходом сонця («ЖК «На Щасливому» потішили рівнян новими фотолокаціями») [12].

- Називаючи мацик «традиційною стравою м. Рівне» ? ми обманюємо міжнародних партнерів (««Рівне втрачає культурну ідентичність»: у міській раді посварились через поліський мацик») [12].

- Мотоцикліст ? керуючи транспортним засобом, не мав посвідчення водія відповідної категорії та був без шолома («У ДТП на Рівненщині тяжко травмувався мотоцикліст») [31].

- Відомо ? що обоє вже притягалися до кримінальної відповідальності за вчинення майнових злочинів («Двоє рівнян обікрали магазин») [31].

- До рук зловмисників у квартирі на вулиці В'ячеслава Чорновола в Рівному потрапило все ? від парфумів до грошових коштів («У Рівному затримали квартирних крадіїв») [31].

Т. Бондаренко, перераховуючи причини відхилення від норм пунктуації в журналістських матеріалах, акцентує увагу на складності механізму породження висловлювань, особливості оперативної пам'яті автора комунікативного висловлювання, на відсутності лінгвоконтролю за

створеним матеріалом, на дії психофізіологічних чинників, як-от: утома, нервеве напруження, несприятливі умови праці тощо [7, с. 89–90].

Провівши аналіз матеріалів рівненських інтернет-видань, ми помітили не лише порушення, які виникли в результаті правописних нововведень, а й такі, що стосуються фіксованих раніше норм.

У процесі нашого дослідження, ми дійшли висновку, що журналістські помилки виникають із багатьох причин. З одного боку – це незнання або недостатнє володіння нормативною базою української мови, з іншого – спроба подати матеріал якнайшвидше, адже ЗМІ повинні висвітлювати лише актуальну інформацію.

2.3. Функціонування варіативних правописних нововведень в інтернетових рівненських ЗМІ

Норми мови бувають диспозитивними та імперативними. Диспозитивні норми, на відміну від імперативних, передбачають варіанти в написанні. Імперативні обов'язкові до виконання.

Чи не найпопулярнішими та найобговорюванішими нововведеннями правопису є зміни в написанні слова *проект* і офіційне запровадження фемінітивів у назвах осіб за професією чи родом занять. Хоча використання фемінітивів не належить до суто правописних проблем, проте зважаючи на суспільну значущість цього питання, його окреслено в новій редакції «Українського правопису».

У текстах інтернет-видань можна простежити ставлення редакційного колективу до проблеми соціальних ролей чоловіків і жінок. Відомо, що назви професій чоловічого роду мають ширше значення – відповідно застосовуються і щодо чоловіків, і щодо жінок. У новому «Правописі»

запропоновано суфікси (-к-, -иц-(я), -ин-(я), -ес-), які слугують для творення іменників, що називають осіб жіночої статі за родом занять чи професією.

Розглянемо, наприклад, функціонування цієї норми в журналістських матеріалах онлайнового порталу «Радіо ТРЕК»:

- Менше всіх отримала *екс-міністр* охорони здоров'я Зоряна Скалецька – 18,5 тисяч гривень («Зарплати в Кабміні: скільки Шмигаль і міністри заробили в березні») [51].

- Ольга Анатоліївна Голубовська — *український інфекціоніст*, — *доктор медичних наук* (2009), професор (2014), *Заслужений лікар України* (2017 рік), *завідувач кафедри інфекційних хвороб* Національного медичного університету імені О. О. Богомольця (з 2009) («Рівненська реінкарнація Супрун – на посаді міністра МОЗ: Голубовська стає на захист Степанова») [51].

- Через постійні інциденти з кованими скульптурами, які встановлені на Лебединці, *організаторка* фестивалю «Металеве серце України» Ніна Крока не знає, чи є сенс ще виготовляти фігури («Що буде з кованими скульптурами, які не цінують рівняни») [51].

- Рівненській класичній гімназії «Престиж» хочуть присвоїти ім'я Лілії Котовської – першої *директорки* гімназії («НВК «Престиж» хочуть перетворити в ліцей і присвоїти ім'я Лілії Котовської») [51].

- У «Шаленій Черепасі» *менедежерка*, яка не представилась, теж вказала на те, що водіїв маршруток попередили про заборону на російський контент («За російські фільми та музику – штраф або звільнення: що твориться у маршрутках «Рівне-Київ»») [51].

- Лише на один день в наше місто приїде топова *спеціалістка* України в ІТ, народна депутатка партії «Голос», яка входить у ТОП-100 найвпливовіших жінок України – Кіра Рудик («Дівчина на мільярд Кіра Рудик завітає до Рівного») [51].

Як бачимо, журналісти вживають переважно фемінітиви, а іменники чоловічого роду для називання осіб жіночої статі фігурують у раніших публікаціях.

Такою самою виявилася й редакційна політика двох інших інтернет-ресурсів:

- Зокрема, із цієї суми заробітна плата *депутата* Юлії Тимошенко склала 161 тисячу гривень («Тимошенко за 2019 заробила 900 тисяч, її чоловік – 3 мільони») [31].

- Невдовзі до відвідувачів вийшла *секретар* суду, яка підтвердила, що вхід до приміщення суду можливий лише в захисній масці («У Рівному на двох відвідувачів суду, які відмовилися одягати маски склали адміністративні матеріали») [31].

- Посприяли цьому візиту *депутатка* обласної ради Алла Черній («Нащадки німецьких колоністів щороку відвідують Рівненщину») [31].

- *Директорка* першого приватного дитячого садочка у Рівному «Baby Land» Ірина Петрик-Щокова, говорить, що вже вдев'яте святкує День народження житлового комплексу та радіє, що з кожним роком тут стає все більше людей («Дев'ять років «На Щасливому»: як відбулось святкування») [31].

- За повідомленням фінансової *радниці* Людмили Іващук, на цей час було проведено ряд зустрічей з урядом та здійснено спільні розробки стратегій і змін до законодавства з метою покращення умов ведення фермерського господарства («У Рівному обговорили, як сімейні молочні ферми сприяють розвитку сільських громад») [31].

- *Міністр* соціальної політики — Марина Лазебна (замість Юлії Соколовської) («Оновлений кабмін: хто став міністрами») [12].

- Завтра, 12 липня на Рівненщині буде працювати *міністр* освіти і науки України Лілія Гриневич («На Рівненщину їде міністр освіти») [12].

- *Депутатка* міської ради Любов Романюк, яка теж приєдналася до толоки, наголошує, що все починається з культури виховання («Команда «Слуги Народу» вийшла на толоку, щоб привернути увагу до занедбаній набережній Усті») [12].

- При цьому, *депутатка* відмітила, що легалізація цієї «галузі послуг» знизить відсоток морального приниження жінок, які з тих чи інших причин обирають таке ремесло, а також ймовірність работоргівлі («В «Слугі народу» хочуть легалізувати проституцію та одностатеві шлюби») [12].

- Сильний вітер поламав дерева, чим спричинив численні обриви електромереж,» – *менеджерка* із зв'язків з громадськістю ПрАТ «Рівнеобленерго» Алла Ліхачова («На Рівненщині два райони постраждали від негоди») [12].

- *Директорка* Централізованої бібліотечної системи Рівного Вікторія Гупалюк зазначила, що загалом збитки оцінюють у приблизно 30 тисяч гривень («У Рівному зранку обікрали бібліотеку») [12].

Як бачимо, рівненські інтернет-видання досить послідовно дотримуються нового варіанта норми, а інший представлений спорадично, переважно в раніших публікаціях. Це свідчить про те, що тема фемінітивів у середовищі журналістів користується популярністю.

Чи не найобговорюваніше нововведення «Правопису» – написання слів із латинським коренем *-ject-* через українське *є*. Ця норма належить до імперативних і не передбачає варіантів. Порівняно з іншими словами, частіше ілюструє її слово «проєкт».

Як зазначено, ми аналізували публікації ЗМІ за той період, коли вже функціонував новий «Правопис». Наведемо приклади з інтернет-видання «Крапка» за кінець 2019 – початок 2020 років, які засвідчують непослідовне застосування цієї норми:

- Це передбачено *законопроект*ом № 2679 про адміністративні послуги, який у другому читанні прийняла Верховна Рада («У кожній громаді Рівненщини буде свій ЦНАП») [31].

- Право на одержання компенсації мають *проекти*, які передбачають впровадження енергозберігаючих та екологічно чистих технологій («27 бізнес-проектів Рівненщини отримають гроші на відшкодування кредитів») [31].

- Мінрегіонбуд розробив *законопроект*, який має врегулювати довгобуду і проблемні недобуди, в які інвестори вклали гроші, але саме будівництво зупинилося («Мінрегіонбуд розробив законопроект, який має врегулювати довгобуду і проблемні недобуди, в які інвестори вклали гроші, але саме будівництво зупинилося») [31].

- Міністерство інфраструктури спільно з Укравтодором, Світовим банком і IFC презентували потенційним інвесторам шість ділянок доріг для пілотних *проектів* державно-приватного партнерства («Дорогу М-06 від Києва до Рівного включили до перших ділянок програми державно-приватного партнерства у дорожній галузі») [31].

- Нагадаємо, 3 вересня 2020 року Міністерство розвитку громад та територій України оголосило про старт конкурсного відбору *проектів* регіонального розвитку, які будуть реалізовуватися за рахунок коштів державного бюджету, отриманих від Європейського Союзу («Менеджерів Рівненщини запрошують до навчання із написання *проектів* за кошти ЄС») [31].

- Голосування за *проекти* Всеукраїнського громадського бюджету завершилося на Рівненщині («На Рівненщині завершилося голосування за проекти Всеукраїнського громадського бюджету») [31].

- Міністерство соціальної політики запрошує заклади торгівлі долучитись до реалізації пілотного *проекту* щодо монетизації одноразової натуральної допомоги «Пакунок малюка» для породіль за спеціальною

соціальної карткою («Заклади торгівлі Рівненщини запрошують до пілотного проекту «Паунок малюка»») [31].

- У громаді під *проект* відвели ділянку площею 43 га, змінили її цільове призначення («На Рівненщині проектують індустріальний парк») [31].

- *Арт-проект* пам'яті Кузьми Скрябіна «А пам'ятаєш...» відбудеться у Рівному 2 жовтня («У Рівному відбудеться арт-проект пам'яті Кузьми Скрябіна «А пам'ятаєш...»») [31].

- Руслан Стрельбіцький також додав, що відповідно до *проекту*, посилюються заходи впливу (покарання) на дебоширів, зокрема й кримінальна відповідальність («На Рівненщині у протидії насильству впроваджується пілотний проект») [31].

Як бачимо, журналісти аналізованого видання одночасно застосовують дві норми – стару й чинну. Найцікавіше те, що часто обидва способи написання функціонують в одній публікації: *проект* і *проект*. Схожу правописну колізію спостерігаємо в інших досліджуваних інтернет-виданнях:

- За результатами голосування рівнян, члени Координаційного комітету затвердили наступні *проекти*-переможці громадського бюджету Рівного («Які проекти Громадського бюджету Рівного будуть реалізовані в 2021 році») [12].

- Перший реалізований *проект* став надважливим з декількох причин: він заклав фундамент для майбутніх енергозаходів та «зрушив свідомість» жителів, які вважали, що для них все повинен зробити хтось інший («ОСББ «Соборна – 32» у Рівному: утеплитись за 15% вартості проекту») [12].

- 14 лютого на сайті облради з'явився *проект* рішення «про позбавлення повноважень голови облради О. Данильчука» («П'ятниця 13 для «Царя»: у Рівному готуються скинути голову обласної ради») [12].

- Володимир Зеленський наголосив, що цей *законопроект* дає лише суспільну оцінку діяльності згаданих осіб, і висловив упевненість, що у майбутньому вони отримають і справедливую юридичну оцінку («Зеленський запропонував люструвати всіх чиновників») [12].

- Додамо, що слідчі ДБР також направили до прокуратури *проект* подання до Верховної Ради України про надання згоди на притягнення до кримінальної відповідальності п'ятого президента України, який є чинним народним депутатом України наразі («ДБР скерувало до ГПУ проект повідомлення про підозру Порошенку») [12].

- 14 лютого на сайті облради з'явився *проект* рішення «про позбавлення повноважень голови облради О. Данильчука («П'ятниця 13 для «Царя»: у Рівному готуються скинути голову обласної ради») [51].

- Навіть, ніби, виготовили *проект* на цей дитсадок, але немає звідки підключити опалення («Лідер опозиції у Рівному знає як позбутися черг у садочках») [51].

- На *законопроект* Богомолець про заборону матюків відреагував рівненський поет («На законопроект Богомолець про заборону матюків відреагував рівненський поет») [51].

- Усі *проекти* обласна комісія подасть на затвердження Кабінету Міністрів і лише після погодження розпочнуться самі роботи («На Рівненщині сподіваються, що 13 грандіозних проектів дофінансує держава») [51].

- Кулони дітям подарували в межах *проекту* «Батьківське серце», який ініціювала Громадська спілка «Всеукраїнське військово-цивільне об'єднання «Бойове братерство України» (««Батьківське серце»: у Рівному дітям загиблих героїв подарували іменні кулони») [51].

Можемо зробити висновок про причини різних способів написання слова. Йдеться, очевидно, про неуважність журналістів і погану роботу

редакторів або про незнання того, що норма передавання слів із латинським коренем *-ject-* через українське *є* має імперативний характер.

Як бачимо, у рівненських засобах масової інформації правописні нововведення почали функціонувати лише частково. Варто наголосити, що ми навели ті варіативні вживання, які найчастіше траплялися в публікаціях аналізованих ЗМІ.

Причин функціонування різних варіантів правопису тих самих слів у одному інтернет-джерелі може бути кілька. Передусім кожне видання має кількох журналістів, які створюють інформаційний простір, тобто пише тексти не одна людина. Йдеться, очевидно, про індивідуальний рівень: одні журналісти можуть бути погано ознайомлені з нормативною базою української мови, інші – навпаки, активно застосовують актуальні варіанти написання тих чи тих слів. Крім того, виникає питання про внутрішню редакційну політику, оперативність реагування на нововведення, наявність/відсутність мотивації в самих журналістів до самовдосконалення.

Важливо зазначити, що ілюстрації деяких нововведень ми фіксували й у публікаціях за липень 2019 року. Це свідчить про те, що запровадження нової редакції «Українського правопису» було важливою подією в житті суспільства, яку відстежували журналісти як загальнодержавних, центральних, так і регіональних ЗМІ. Відповідно, вже в той час місцеві медіа почали використовували окремі нововведення. Питання про те, чому досі норми застосовуються частково (наприклад, щодо слова *проєкт*) залишається відкритим. Вважаємо, що функція ЗМІ зобов'язує працівників цієї сфери запроваджувати у вжиток норми нового правопису раніше, ніж упродовж п'яти років. Медіа повинні бути популяризаторами цих норм у суспільстві з дня їх затвердження.

2.4. Шляхи подолання мовних помилок у журналістів

Засоби масової інформації – невід’ємна частина нашого життя. Саме через них сучасна людина отримує інформацію, необхідну для повноцінного існування або власного задоволення. Однак ЗМІ також впливають на формування естетичних смаків та уподобань, формують мовну компетенцію особистості.

Мовознавець О. Пономарів зазначив: «З розширенням функцій української літературної мови зростає потреба підвищувати культуру спілкування. Певна річ, усі відразу не можуть заговорити добірною мовою. Однак є люди, які не мають права на помилки (актори, лектори, диктори та інші працівники радіо та телебачення, вчителі, викладачі, науковці), бо їхнє слово мусить бути взірцем для решти громадян України» [43, с. 12].

Культура мовлення проявляється у дотриманні мовних норм літературної мови, що вважаються зразком суспільного спілкування. Сьогодні суспільство потребує креативних людей. Культура мовлення якраз орієнтована на формування творчих людей, які мають розвинене чуття мови та досконало володіють мовними засобами.

Засоби масової інформації охоплюють широку аудиторію, проникають у всі сфери життя, популяризують актуальні та нові впливи, формують мову. Тому через ЗМІ повинна проводитися активна пропаганда української мови.

Як зазначає науковець О. Стишов, мовна практика медіа виходить на перше місце в процесах формування, творення і поширення нових виражальних засобів, функціонального перегруповання лексики, а найголовніше – витворення і закріплення нових мовних норм [59, с 34].

У результаті спостережень ми встановили, що рівненські ЗМІ досить часто ігнорують мовні норми, хоча вони є важливими показниками грамотності конкретного журналіста, впливають на імідж видання та демонструють ставлення до державної мови в цілому. Тому і власники

інтернет-видань, і головні редактори, і випускові редактори мали б оперативно виробити відповідну редакційну політику щодо цього питання.

Практичне значення мовних норм винятково важливе, оскільки їх дотримання удосконалює мову як засіб спілкування, полегшує обмін думками, забезпечує порозуміння. Унормованість мови є однією з ознак культури мовлення. Зрештою, у якому б розумінні ми не розглядали поняття норми, можемо сміливо зауважити, що вона є невід'ємною складовою культури мовлення людини та частиною її загальної культури. А тому порушення норм призводить до зниження культури як окремої людини, так і цілого суспільства. У нашому випадку окремою людиною виступає журналіст, помилки якого можуть призвести до мовної деградації цілого суспільства.

Оскільки мова постійно зазнає змін, розвивається, то закономірно, що змінюються й норми. Журналістська професія зобов'язує своїх представників оперативно відстежувати й засвоювати всі правописні нововведення. За цих умов об'єктивно зростає роль і значення вищих навчальних закладів, де готують журналістів. На цих факультетах слід вивчати не лише фахові курси дикторської майстерності, а й філологічні дисципліни «Українська орфографія», «Українська орфоепія», «Українська акцентологія», «Пунктуаційний аналіз», «Практикум із української мови» та низку інших, які покликані сформувати грамотного мовця.

Щоб удосконалити своє мовлення, журналістам варто більш дбайливо ставитися до власної освіти. Не кожен журналіст має ґрунтовну філологічну підготовку. Важливим складником добре підготовленого журналіста є постійний саморозвиток та самоосвіта. Завдяки цьому журналіст реалізує свої здібності, досягне успіху в професії.

На думку психолога Є. Климова, у людини ще з дитячого віку розвивається активність до самовдосконалення, а під час навчання у вищому

навчальному закладі вона повинна домінувати, і роль закладів освіти – дати можливість для реалізації цієї активності [27, с. 17].

Один із засобів формування здатності до самовдосконалення майбутнього журналіста – здатність до саморозвитку. Журналісти повинні опрацьовувати фахову літературу, відвідувати курси вдосконалення мовної культури. Це хороший підхід до формування конкурентоспроможності журналіста. Ми вважаємо, що у процесі конкуренції кожна людина знаходить свій потенціал та застосовує власні переваги. За умов журналістської конкуренції формується індивідуальний стиль журналіста.

Журналістська конкурентоспроможність – це сукупність притаманних журналістові професійних знань, творчих умінь і навичок та особистісних рис, які забезпечують йому конкурентні переваги на ринку праці в ЗМІ. Основа конкурентоспроможності кваліфікованого журналіста – його висока професійна компетентність [44, с. 193], що закладається в системі вищої журналістської освіти, однією з функцій якої є формування й розвиток творчої індивідуальності майбутнього фахівця.

Ще одним шляхом саморозвитку ми пропонуємо назвати кооперацію, співпрацю між журналістами та філологами. У контексті такої співпраці перед сучасними лінгвістами постають передусім науково-практичні завдання – вивчити мовлення журналістів з погляду нормативності, зафіксувати типові помилки, встановити причини порушень та розробити методики вдосконалення відповідних навичок. Очевидно, що в цьому процесі варто враховувати регіональний чинник. Взаємодія представників ЗМІ і лінгвістів, на наш погляд, сприятиме тому, аби зміст діяльності засобів масової інформації був найоптимальнішим, а грамотність журналістських публікацій була взірцевою для читачів.

Ще однією формою співпраці між журналістами та філологами є розробка та підготовка курсів. Мовна ситуація в країні стрімко розвивається. Часто змінюється певна нормативна база, зазнав змін правопис української

мови. Як ми зрозуміли за результатами спостережень, хоча філологія й журналістика – суміжні спеціальності, журналісти все ж не завжди добре ознайомлені з мовними нововведеннями. Як результат – порушення мовних норм у текстах. Щоб виправити ситуацію, на місцевому рівні в контексті підвищення мовленнєвої кваліфікації журналістів, філологи можуть впроваджувати курси чи відкриті лекції, де й ознайомлять із основними змінами в українському правописі.

Отже, шляхів до мовної досконалості багато, але вони всі починаються з любові до рідної мови, з бажання майстерно володіти нею, з відчуття власної відповідальності.

Культурна мова – це інтенсивна робота думки, щоб висловлюватися чітко, правильно, зрозуміло, бо рівень розвитку будь-якої мови залежить саме від рівня індивідуального мовлення її носіїв.

Формуючись як фахівець, журналіст оволодіває професійними знаннями, вміннями та навичками. Запорукою кар'єрного росту та самовдосконалення в подальшій професійній діяльності є вільний саморозвиток. Нині немає чітко сформованої системи методів підготовки майбутніх журналістів до постійного творчого саморозвитку й безперервного навчання впродовж усього життя. Заклади вищої освіти дають ґрунтовну фахову підготовку, а все інше залежить від власного бажання людини.

Щоб виявити рівень володіння нормативною базою української мови, пропонуємо проводити моніторинг журналістських публікації. Подальше дослідження мовлення ЗМІ сприятиме підвищенню загального рівня культури спілкування не лише в журналістському середовищі, а й тієї категорії читачів, якій адресовані статті.

Висновки до розділу 2

Для моніторингу ми обрали публікації рівненських інтернет-видань «Крапка», «Радіо ТРЕК», «Vse. ru. ua». Проаналізувавши матеріали цих порталів за липень 2019 р. – листопад 2020 р., виявили помилки, які виникли внаслідок порушення нових норм «Українського правопису». Проте часто фіксували й помилки, які виникли внаслідок порушення норм, що не зазнавали змін упродовж тривалого часу. Це, очевидно, сигналізує про недостатній рівень грамотності журналістів і редакторів інтернет-видань.

Серед порушень нових норм чинного «Правопису» ми зафіксували, наприклад, неправильне написання назв автомобілів. Рівненські інтернет-портали оформляють ці назви по-різному, хоча український правопис вимагає розрізняти назви виробничих марок технічних виробів (машин, приладів і т. ін.) і регламентує їхній правопис із великої букви у лапках, а також назви самих виробів, які треба писати в лапках і з малої літери.

Рівненські ЗМІ представляють різні варіанти написання назв соціальних мереж. Ми дослідили різні варіанти – в лапках і без них, з великої чи малої літери, латиницею чи кирилицею. Проте норма чітко прописана в чинному «Правописі» й залежить від семантики слова.

Журналісти аналізованих онлайн-видань неправильно пишуть слова з пів (половина чогось). Ми помітили, що слова з пів пишуться за нормою минулої редакції «Правопису» в той час, коли вже функціонують нові мовні норми.

Аналізуючи публікації рівненських інтернет-порталів, ми зафіксували певні граматичні порушення. Найчастіше ми помічали неправильне написання сполучників, прислівників, використання невідповідних граматичних форм та афіксів, для творення слів.

Ще одна група помилок це – технічні помилки. Ми вважаємо, що такі помилки негативно впливають на авторитет інтернет-видань.

У процесі нашого дослідження, ми дійшли висновку, що журналістські помилки виникають з багатьох причин. З одного боку – ЗМІ повинні поширювати лише актуальну інформацію, тому журналісти нашвидкуруч пишуть статті, що, в свою чергу, зумовлює появу помилок. З іншого – невисокий рівень володіння літературними нормами української мови.

Поряд із нормативними порушення, помітне активне застосування варіантних норм.

Щоб удосконалити своє мовлення, журналістам варто захотіти розвиватись та дбайливо ставитися до власної освіти. Саме постійний саморозвиток та самоосвіта – це складник добре підготовленого журналіста. Особливу увагу потрібно приділяти філологічній підготовці. Адже низький рівень філологічної грамотності – це одна з причин помилок. Тому ще одним шляхом до саморозвитку ми пропонуємо назвати кооперацію, співпрацю між журналістами та філологами. Взаємодія представників ЗМІ і лінгвістів, на наш погляд, сприятиме тому, аби зміст діяльності засобів масової інформації був найоптимальнішим, а рівень журналістських публікацій був взірцевим для читачів.

ВИСНОВКИ

Мовознавча наука, як і будь-яка інша, існує не лише в собі й для себе: її результати через різні канали повинні поширюватися назовні, популяризуватися в середовищі нефахівців. Одними з таких популяризаторів, а одночасно й кодифікаторів мовознавчих знань, мали би бути засоби масової інформації.

Культура мовлення журналістів не завжди відповідає мовним нормам певного суспільства. Є низка причин, чому в уже оприлюднених матеріалах фіксуються помилки. Незважаючи на відсутність дефіциту засобів вираження, ЗМІ, особливо ті, що функціонують лише в мережі Інтернет, свідомо чи несвідомо нехтують нормами української літературної мови, часто використовуючи невідповідну лексику, словотвірні афікси тощо. Присутність, скажімо, знижених одиниць у своїх матеріалах журналісти намагаються виправдати бажанням зацікавити аудиторію. Проте на думку вчених, ігнорування норм часто призводить до неправильного сприймання інформації споживачами та до зниження ролі літературної мови. Несвідомі порушення обумовлені низьким рівнем мовної освіти журналіста й редактора: через власне незнання вони не помічають помилок у текстах. Часто причиною відхилень від норми чи технічних огріхів стає надмірна абсолютизація такої вимоги до журналістської роботи, як оперативність. У гонитві за першістю втрачається грамотність і до споживача інформації потрапляє неякісний з мовного погляду текст. Не кожен читач може розпізнати помилки й сприймає мову видання як взірцеву. Тому журналістам варто усвідомлювати одну зі своїх суспільних функцій і дотримуватися мовних норм, дбати про підвищення культури власного мовлення.

У нашій роботі ми поставили собі за мету проаналізувати публікації авторитетних і популярних новинних інтернет-видань Рівненщини

«Крапка», «Радіо. ТРЕК», «Vse. ru. ua» із погляду мовної норми, виявити типові анормативи та вказати на основні помилконебезпечні місця в журналістських текстах.

У першому розділі кваліфікаційного дослідження було розглянуто поняття мовної норми, а також з'ясовано, що мовна норма виникає в колективі та забезпечує взаєморозуміння між усіма його членами. В енциклопедії «Українська мова» зазначено, що мовна норма – це сукупність мовних засобів, що відповідають системі мови й сприймаються її носіями як зразок суспільного спілкування в певний період розвитку мови й суспільства. Це головна категорія культури мови, а також важливе поняття загальної теорії мови. Мовна норма, як і мова взагалі, нерозривно пов'язана з колективом мовців, а на вищому щаблі – як норма літературної мови – з певним людським суспільством з усіма його інституціями аж до держави включно.

Норма також полегшує процес спілкування. Вона є усталеною, але змінною, оскільки оновлюється відповідно до вимог сучасності. Те, що суспільство цінує в мові, що здається йому корисним і доречним, воно фіксує як норму, а те, що здається недоцільним і неправильним, лишає поза межами норми.

В окремому підрозділі ми приділили увагу аналізу поглядів мовознавців на види мовних норм і встановили, що сучасні науковці традиційно розглядають фонетичні, орфоепічні, орфографічні, словотвірні, лексичні, фразеологічні, морфемно-словотвірні, морфологічні, синтаксичні, пунктуаційні та стилістичні норми.

У роботі ми також дослідили проблему дотримання норм у засобах масової інформації. Виявили, що ЗМІ, які порушують норми мовного оформлення інформації, негативно впливають на мовців. Для більшості людей мова ЗМІ – це зразок грамотності та джерело для наслідування. Культура мовлення електронних видань – це показник рівня розвитку

видавничої справи країни. Логічність – одна з визначальних ознак мовлення, поряд із правильністю, точністю, чистотою, образністю та іншими ознаками. Логічне мовлення – це мовлення продумане, виважене, семантично та структурно впорядковане.

Ми спостерегли, що культура мовлення засобів масової інформації не завжди відповідає мовним нормам суспільства, зокрема й орфографічним. Іноді, крім загальноприйнятих норм, редакція застосовує внутрішні вимоги до написання слів. Ці внутрішні вимоги до написання можна простежити в самих назвах інтернет-видань.

Також ми розглянули поняття «помилка» та визначили її види. Знаємо різні типології помилок, проте зважаючи на об'єкт дослідження, взяли за основу класифікацію Т. Бондаренко, яка виділила види мовних анормативів за одним принципом – співвідносність із рівнем мовної системи. Тобто помилки бувають: орфографічними, лексичними, фразеологічними, морфологічними, словотвірними, синтаксичними, пунктуаційними, стилістичними, орфоепічними та акцентуаційними.

Затвердження нової редакції «Українського ропвопису» спонукало нас проаналізувати нові мовні норми. Ми виявили, що всі правописні нововведення ділять на дві групи:

1. власне зміни у написанні слів;
2. варіативні доповнення до чинної норми.

Нові правописні норми трохи відрізняються від попередніх. Людині, яка не має філологічної освіти, важко усвідомити причини таких змін. Тому роль електронних ЗМІ значно зростає, оскільки інтернет-видання – це основні джерела передачі інформації в умовах тотального поширення технічних засобів.

Мовлення ЗМІ є надзвичайно динамічним сегментом мови. Оперативність і зміст повідомлення іноді не сприяють правописній грамотності, граматичній правильності та стилістичній вправності. Дехто з

працівників медіа дозволяє собі відверто нехтувати принципами культури мови, підлаштовуючись під рівень середньостатистичного споживача інформації.

У другому розділі магістерської роботи ми реалізували низку завдань, зокрема проаналізували публікації рівненських мережових ЗМІ та виявили найпоширеніші типи анормативів. Це дозволило зробити висновок про те, що інтернет-ЗМІ нашого регіону не відзначаються зразковим мовленнєвим оформлення матеріалів. Практично в кожній публікації журналісти припускаються помилок чи технічних огріхів. Найпоширенішими, за нашими спостереженнями, у мовленні засобів масової інформації є орфографічні та пунктуаційні порушення. Зокрема часто журналісти нехтують правилами чергування в/у, з/із/зі, неправильно пишуть власні назви, слова на позначення назв, посад, звань, титулів та слова з пів (у значенні «половина чогось»). Ми помітили, що часто журналісти не виділяють комами дієприслівниковий зворот чи підрядний компонент складного речення.

Аналізуючи публікації рівненських інтернет-порталів, ми послідовно фіксували й граматичні порушення. Найчастіше неправильно використані афікси при творенні слів або вжиті невідповідні граматичні форми.

Варто зауважити, що в матеріалах рівненських інтернет-видань непоодинокі помилки, які порушують давно зафіксовані, а не нововведені норми.

Поряд із порушеннями норм помітно, що видання не зовсім послідовно застосовують варіантні норми. Часто в одному виданні та сама норма побутує у двох варіантах.

Окремою групою ми зафіксували технічні огріхи. Хоча цей вид порушень не відносять до мовних помилок, а пов'язують їх із неякісним редагуванням текстів, ми вважаємо, що такі анормативи не менше, ніж

мовні помилки, знижують рівень засвоєння інформації споживачами та спричиняють іміджеві втрати видання.

У процесі нашого дослідження, ми дійшли висновку, що журналістські помилки виникають з багатьох причин. З одного боку – незнання або недостатнє володіння нормативною базою української мови, з іншого – спроба подати матеріал якнайшвидше, адже ЗМІ повинні висвітлювати лише актуальну інформацію.

Намагання рівненських інтернет-видань бути конкурентоздатними засобами масової інформації в сучасних умовах спонукає редакційні колективи запозичувати з мережі Інтернет способи оформлення назв порталів. Таке явище можемо покваліфікувати як новітню тенденцію в розвитку сучасної літературної мови й цікавий матеріал для наукового осмислення.

Щоб удосконалити своє мовлення, журналістам варто більш дбайливіше ставитися до власної освіти й самовдосконалення. Не кожен журналіст має ґрунтовну філологічну підготовку, що висуває певні вимоги до освітніх програм із цього фаху. Пропонуємо варіативну частину навчальних планів заповнювати дисциплінами мовознавчого спрямування. Ще один шлях саморозвитку журналістів – вдосконалення грамотності на курсах, які читають філологи.

Спостерігаючи за впливом засобів масової інформації на формування мовної компетенції особистості, бачимо, що він не завжди буває позитивним, оскільки не вся інформація, що потрапляє в інтернет-простір, ретельно редагується та перевіряється на достовірність. Як наслідок – багато мовних помилок читачі не ідентифікують як порушення та згодом тиражують, намагаючись наслідувати мову улюблених інформаційних джерел.

Отже, варто констатувати, що питання про недотримання норм рівненськими інтернет-ЗМІ є достатньо гострим і потребує наукового та практичного вирішення.

Узагальнюючи результати дослідження, висновкуємо, що, безперечно, мовні проблеми в ЗМІ є наслідком загального стану гуманітарної освіти в нашій державі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 1990. – 232 с.
2. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : навчальний посібник / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 2003. – 432 с.
3. Баранник Д. Х. Три складові частини літературної мови (етнохарактеристичний аспект) / Д. Х. Баранник // Лінгвістика : зб. наук. праць. – Луганськ : Альма-матер, 2003. – Вип. 1. – С. 30–36.
4. Барановська Л. В. До теоретичних засад формування культури мовлення / Л. В. Барановська // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 3. – С. 15–17.
5. Беззубов А. Н. Введение в литературное редактирование / А. Н. Беззубов. – Санкт-Петербург, 1997. – 117 с.
6. Бондаренко Т. Г. До проблеми феномена помилки / Т. Г. Бондаренко. // Вісник Черкаського університету. – 2001. – № 23. – С. 5.
7. Бондаренко Т. Г. Пунктуаційні помилки як різновид комунікативного шуму / Т. Г. Бондаренко // Лінгвогеографія Черкащини / Т. Г. Бондаренко. – Київ : Знання, 2000. – С. 88–90.
8. Бондаренко Т. Г. Типологія мовних помилок та їх усунення під час редагування журналістських матеріалів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук / Бондаренко Т. Г. – Київ, 2003. – 20 с.
9. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови / В. Т. Бусел. – Київ : ВТФ «Перун», 2005. – 1123 с.
10. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – Київ : Дніпро, 2009. – 1728 с.
11. Витяг з протоколу № 3 засідання Погоджувальної комісії з проблемних питань українського слововживання, словотворення та

написання слів Інституту української мови НАН України від 22 січня 2009 року // Українська мова. – 2010. – № 1. – С. 148–150.

12. Vse.rv.ua – тобі зрозуміло! [електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://vse.rv.ua/>.

13. Градюшко А. А. Сетевая пресса в системе СМИ : учебно-методический комплекс / А. А. Градюшко. – Минск : ЗАО «Современные знания», 2005. – 144 с.

14. Грищенко А. П. Сучасна українська літературна мова / За ред. А. П. Грищенко. – 3-тє вид., допов. – Київ : Вища школа, 2002. – 439 с.

15. Данильчук Д. В. Український правопис: роздоріжжя і дороговкази / Д. В. Данильчук. – Київ : Либідь, 2013. – 224 с.

16. Доленко М. Т. Сучасна українська мова / М. Т. Доленко, І. І. Дацюк, А. Г. Кващук. – Вид. 3-є. – К. : Вища школа, 1987. – 352 с.

17. Дудик П. С. Стилїстика української мови / П. С. Дудик. – Київ : Академія, 2005. – 368 с.

18. Єрмоленко С. Я. Мова і українознавчий світогляд / С. Я. Єрмоленко. – Київ : НДІУ, 2007. – 444 с.

19. Жовтобрюх М. А. Курс сучасної української літературної мови / М. А. Жовтобрюх, Б. М. Кулик. – Київ : Вища школа, 1972. – 402 с.

20. Загальна класифікація помилок при редагуванні тексту [електронний ресурс]. – 2011. – Режим доступу до ресурсу : <https://osvita.ua/vnz/reports/journalism/24669/>.

21. «Индик не проходить». Максим Стріха – про те, чому українцям не слід боятися нового правопису [електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу : <https://novynarnia.com/2018/10/17/strixa-pravopys/>

22. Капелюшний А. Стилїстика. Редагування журналістських текстів: Практичні заняття : навчальний посібник з курсів: «Практична стилїстика української мови», «Стилїстика тексту», «Редагування в засобах масової інформації» / А. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2003. – 542 с.

23. Караванський С. Й. Практичний словник синонімів української мови / С. Й. Караванський. – Львів : Бак, 2014. – 544 с. – (5).
24. Капелюшний А. О. Типологія журналістських помилок / А. О. Капелюшний. – Львів, 2000. – 68 с.
25. Карман С. О. Сучасна українська літературна мова / С. О. Карман, О. В. Карман, М. Я. Плющ. – Київ : Літера ЛТД, 2011. – 560 с.
26. Квіт С. М. Масові комунікації / С. М. Квіт. – Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 206 с.
27. Климов Е. Психология профессионального самоопределения / Е. Климов. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1996. – 512 с.
28. Козаков Г. Саботаж: Засоби масової комунікації віддзеркалюють мовно-культурний рівень / Г. Козаков // Літературна Україна. – 2006. – 15 червня. – С. 1–3.
29. Концепція державної мовної політики [електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=33443&pf35401=12847>
30. Кудрявцева Л. О. Сучасні аспекти дослідження масмедійного дискурсу: експресія – вплив – маніпуляція / Л. О. Кудрявцева. – Київ : Мовознавство, 2005. – 66 с.
31. Крапка [електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://krapka.rv.ua/>.
32. Кротевич Є. В. Словник лінгвістичних термінів / Є. В. Кротевич, Н. С. Родзевич. – Київ : АН УРСР, 1957. – 160 с.
33. Кулик З. Українська мова у сучасному ЗМІ / З. Кулик // Наука і суспільство. – 1998. – № 11–12. – С. 14–17.
34. Культура мови і культура мовлення. Комунікативні ознаки культури мовлення [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pidruchniki.com>.

35. Линник Н. В. Вживання зниженої лексики у мові друкованих засобів масової інформації та її вплив на норми літературної мови / Н. В. Линник // Культура народів Причорномор'я. – 2004. – № 49. – С. 65–67.
36. Мацюк З. О. Українська мова професійного спілкування : навч. посібник для фак. журналістики / Мацюк. З. О., А. П. Коваль, Г. Я. Солганик. – Київ : Вища школа, 1983. – 151 с.
37. Нікітіна Н. П. Українська мова на телебаченні: сьогочасна ситуація / Н. П. Нікітіна. // Дивослово. – 2004. – № 12. – С. 2–7.
38. Основи інтернет-журналістики [електронний ресурс] – Режим доступу до видання : https://fileview.fwdcdn.com/?url=https%3A%2F%2Fmail.ukr.net%2Fapi%2Fpublic%2Ffile_view%2Flist%3Ftoken%3D52hb4i403wRFOZD8sIco_RuJA5koQpjIMw5RCvJIa7lPMFh8NnOV5ur0uUCuI65rOupGig3iRSdQGHWoVS4q-b1IHSxR7aedkDiiUnNGbzg%253Ab0D3Cacmo6yDi0uc%26r%3D1560836341528&default_mode=view&lang=uk#start=0.
39. Партико З. В. Загальне редагування: нормативні основи / З. В. Партико. – Львів : ВФ Афіша, 2006. – 416 с.
40. Пилинський М. М. До питання про чергування в-у на початку слова / М. М. Пилинський // Дослідження з лексикології та лексикографії. – Київ, 1965.
41. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль / М. М. Пилинський. – Київ : Наукова думка, 1976. – 288 с.
42. Пономарів О. О. Культура слова: мовностилістичні поради / О. О. Пономарів. – Київ : Либідь, 2001. – 240 с. – (2).
43. Пономарів О. Д. Українське слово для всіх і для кожного / О. Д. Пономарів. – Київ : Либідь, 2013. – 359 с.

44. Поташкин М. М. Управление качеством образования / М. М. Поташкин. – Москва : Педагогическое общество России, 2000. – 448 с.

45. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні : Закон України від 4 листопада 2018 року № 2581-VIII [електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>

46. Проект (для обговорення) Український правопис [електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2018/08/15/novoi-redaktsii-pravopisu.pdf>

47. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 11 вересня 2020 року № 2704-VIII [електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>

48. Про Концепцію державної мовної політики : Указ Президента України від 15 лютого 2010 року [електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12>

49. Про рекламу : Закон України від 26 липня 2018 року № 2484-VIII [електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/270/96>

50. Про телебачення і радіомовлення : Закон України від 4 листопада 2018 року № 2581-VIII [електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12>

51. Радіо ТРЕК [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://radiotrek.rv.ua/>.

52. Різун В. В. Теорія масової комунікації / В. В. Різун. – Київ : Просвіта, 2008. – 260 с.

53. Рябовол Л. Т. Правові основи діяльності засобів масової інформації (частина перша) : навчальний посібник для студентів вищих

навчальних закладів / Л. Т. Рябовал. – Кіровоград : ПОЛІМЕД-Сервіс, 2003. – 68 с.

54. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації / О. О. Селіванова. – Черкаси : Видавництво Чабаненка Ю. А., 2011. – 34 с.

55. Сербенська О. А. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем: 140 запитань і відповідей / О. А. Сербенська, М. Й. Волощак. – Київ : Просвіта, 2001. – 204 с.

56. Сербенська О. А. Уваги до стильових особливостей та правописної практики в сучасних періодичних виданнях / О. А. Сербенська // Український правопис і наукова термінологія: проблеми норми та сучасність / О. А. Сербенська. – Львів, 1997. – С. 76–82.

57. Словник української мови в 11-ти т. – Київ: Наукова думка, 1971. – Т.8. – С. 118.

58. Стисний огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019) [електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>.

59. Стишов А. О. Українська лексика кінця ХХ століття: (на матеріалі мови засобів масової інформації) / А. О. Стишов. – Київ : Пугач, 2005. – 388 с.

60. Сучасна українська літературна мова: підручник / Плющ М. Я., Бевзенко С. П., Грипас Н. Я. та ін.; За ред. М. Я. Плющ – 2-ге вид., перероб. і допов. – Київ: Вища школа, 2000. – 429 с.

61. Тоцька Н. І. Засоби милозвучності української мови / Н. І. Тоцька // Українське мовознавство. – 2000. – № 22. – С. 3.

62. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: фонетика, орфоєпія, графіка, орфографія / Н. І. Тоцька. – Київ : Вища школа, 1981. – 183 с.

63. Українська мова. Енциклопедія / за ред. В. М. Русанівського, О. О. Тараненка. – Київ : Українська енциклопедія імені М. П. Бажана, 2004. – 821 с.

64. Український правопис. – Київ : Наукова думка, 2000. – 240 с.

65. Український правопис 2019 року [електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Український_правопис_2019_року.

66. Український правопис [електронний ресурс] – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovlpravo.pdf>.

67. Чабаненко М. В. Основи інтернет-журналістики : навчальний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напрямку підготовки «Журналістика»/ М. В. Чабаненко. – Запоріжжя : Просвіта, 2013. – 112 с.

68. Ющук І. П. Практикум з правопису української мови / І. П. Ющук. – Київ : Освіта, 1997. – 254 с. – С. 76–80.

69. Ющук І. П. Українська мова / І. П. Ющук. – Київ : Либідь, 2004. – 250 с.

ДОДАТОК

Порушення мовних норм у публікаціях рівненських інтернет-ЗМІ

«Крапка»

1. Всього**она** килимі змагалося близько 150 учасниць («Вихідними відбувся Чемпіонат Рівненщини з художньої гімнастики», 11.02.20).
2. Вирішується питання про **накладення** арешту («На Рівненщині п'яний водій збив трьох пішоходів», 11.02.20).
3. Житель села Корнин, на з'їзді на об'їзну дорогу не вибр**ав** безпечної швидкості руху, що спричинило занос напівпричепа, який врізався у вантажівку «**Volvo**» під керуванням 36-річного жителя селища Клесів («У Рівненському районі внаслідок зіткнення двох вантажівок постраждав один із водіїв», 07.02.20).
4. Під час проведення **першо чаткових** слідчих дій та розшукових заходів поліцейські вийшли на слід зловмисників, якими виявилися 31-річний та 27-річний **з**долбунівчанини («Двох жителів Рівненщини затримали за підозрою в умисному вбивстві», 07.02.20).
5. У Рівному поліцейські викрили понад **півсотні** киян на розповсюдженні листівок компрометуючого характеру («У Рівному поліцейські викрили понад півсотні киян на розповсюдженні листівок компрометуючого характеру», 26.10.20).
6. Поліцейські негайно **розпочали розшукувати** хлопця, який на телефонні дзвінки не відповідав («На Рівненщині розшукали підлітка, який втік із гуртожитку», 06.02.20).
7. Водій, яки**м** виявився громадяни**ном** Республіки Білорусь, за результатами освідчування був тверезий («У Рівненському районі дитина потрапила під колеса авто», 06.02.20).

8. Під час *несення* служби працівники сектору реагування патрульної поліції за отриманою інформацією про незаконне перевезення бурштину-сирцю у селищі Рокитне, що на Рівненщині, зупинили автомобіль «BMW 745» («На Рівненщині у волинянина вилучили майже 9 кілограмів бурштину», 04.02.20).

9. Крім того, до поліції із письмовою *?*звернулась мама потерпілого, в якій просить припинити досудове розслідування, оскільки учасником кримінального процесу вона бути не бажає та претензій ні до кого не має («У Рівному батьки школяра, якого побив одноліток, відмовилися від розслідування», 04.02.20).

10. *Навчальні заклади* Рівненської області тимчасово закривають *школи* на карантин («Через грип школи Рівненщини призупиняють навчальний процес», 03.02.20).

11. Він став депутатом замість Назарія Загоровського з фракції «Свободи» («У Рівненській міськраді з'явився новий депутат», 30.01.20).

12. До того ж, *хх*лопець неодноразово йшов із дому, але рідні його розшукували самотужки у родичів чи знайомих («Зниклого у Рівному школяра розшукали у Корецькому районі», 28.02.20).

13. Слідчі підготували клопотання до суду про *накладення* на неї арешт («Поліцейські розшукали на Волині викрадену деревину на Рівненщині», 27.01.20).

14. Рятувальники подали *вогнегасячі* речовини на гасіння («На Рівненщині горіла вантажівка», 27.01.20).

15. Сотні людей прийшли на свято Водохреща, 19 січня, до храмів Рівного, аби *відсвяткувати святкове* богослужіння та набрати Святої Води («Як у соборах Рівного освячували воду», 19.01.20).

16. В обох воді*й* відібрали зразки крові на предмет визначення сп'яніння («У Рівненському районі зіткнулося сім авто», 17.01.20).

17. Відмова кандидата у водії від відеофіксації іспиту стане підставою для його недопущення до *складення* практики («На Рівненщині запрацювала відеофіксація практичного іспиту на право керування авто», 16.01.20).

18. Прибувши за вказаною адресою вогнеборці встановили, що дим виходив з-під капоту автомобіля *Opel Omega* («У Рівному авто задимілося під час руху», 30.01.20).

19. Відповідно до медичного освідчення кермувальник був *в* стані алкогольного сп'яніння («На Рівненщині затримали водія, який п'яним на смерть збив велосипедиста», 13.01.20).

20. Як з'ясували оперативники, зловмисниця була не одна, а зі своєї *спільницею* («На Рівненщині невідома обікрала дідуся», 02.01.20).

21. Загальна сума накладених штрафів становить 325 720 гривень, *іще* 18 справ про адміністративні правопорушення призначені до розгляду («У Рівному закрили ще одну нелегальну заправку», 27.01.20).

22. Таке рішення депутати обумовлюють витягами *з законів* України та положеннями Сімейного кодексу України («У Рівному заборонили гей-паради», 24.12.19).

23. Мотоцикліст *?*керуючи транспортним засобом, не мав посвідчення водія відповідної категорії та був без шолома («У ДТП на Рівненщині тяжко травмувався мотоцикліст», 19.12.19).

24. Так, в Україні запустили бета-версію мобільного *зстосунку* «Дія» («Рівненських водіїв запрошують протестувати мобільний додаток «Дія»», 18.12.19).

25. Під час тестування «Дії» в Міністерстві цифрової трансформації України *аналізуватимекожен* відгук, аби виправити усі недоліки («Рівненських водіїв запрошують протестувати мобільний додаток «Дія»», 18.12.19).

26. Однак правоохоронці з'ясували, що він нещодавно вийшов *із* ізолятора тимчасового тримання, де перебував за нанесення тілесних ушкоджень працівникові правоохоронного органу («У Рівному чоловік до смерті побив брата», 17.12.19).

27. Відомо *?* що обоє вже притягалися до кримінальної відповідальності за вчинення майнових злочинів («Двоє рівнян обікрали магазин», 17.12.19).

28. Золоті медаль *ь* престижних змагань вибороли Ігор Дудник, Петро Зозуля, Владислав Орел, Данило Тищук та Валерія Качановська («Рівненські бійці здобули чергові перемоги», 17.12.19).

29. Нагадаємо, 14 грудня раніше судимий 43-річний рівнянин *в* стані алкогольного сп'яніння викрав мікроавтобус «*Citroen Jumper*» та, перебуваючи за кермом, допустив зіткнення *із* автомобілем «*Peugeot Expert*» («У Рівному шукають свідків ДТП», 17.12.19).

30. Дві доби 27-річна жителька села Олександрівка Рівненського району *висувала* для слідста різні версії вбивства своєї 45-річної матері («Жительку Рівненщини взяли під варту за вбивство матері», 17.12.19).

31. Слідчо-оперативна група встановила, що 43-річний рівнянин викрав автомобіль «*Citroen Jumper*», який належить 53-річному жителю Рівного («У Рівному раніше судимий чоловік викрав авто та спричинив ДТП», 16.12.19).

32. За фактом порушення правил безпеки дорожнього руху, *30* спричинило смерть потерпілого слідчим слідчого управління розпочато досудове розслідування («На Рівненщині під колесами авто загинула пішохід», 16.12.10).

33. Разом із тим, із бюджету Рівного виділили 75 тисяч гривень на придбання 15 контейнерів для збору батарейок *І* відправку їх на переробку («Цьогоріч у Рівному встановлять 15 контейнерів для збору батарейок», 12.12.19).

34. Вперше в історії України 2769 жіночих фото в українських хустках були розміщені у *Facebook* («Рівнянки в українських хустках встановили рекорд», 10.12.19).

35. Зі слів господаря він більше, як 8 годин намагався самостійно звільнити собаку, але усі його спроби виявилися марними («У місті на Рівненщині цуценя застрягло в отворі пральної машини», 28.01.20).

36. Під час відпрацювання заповідної зони Здолбунівського лісництва близько 18 години поблизу села Порозове поліцейські спільно з лісовою охороною виявили 20-річного жителя села Корнин, який вантажив у свій автомобіль «*Mercedes-Benz*» деревину породи «дуб» та «ясен» в кількості 48 колод («У Рівненському районі чоловік незаконно перевозив деревину», 10.12.19).

37. До рук зловмисників у квартирі на вулиці В'ячеслава Чорновола в Рівному потрапило все ? від парфумів до грошових коштів («У Рівному затримали квартирних крадіїв», 10.12.19).

38. Поліцейські встановили, що близько 11 години ранку до будинку 90-річного пенсіонера прийшли односельчани — 42-річна жінка з своїм сином та попросили позичити їм гроші («Жителя Рівненщини затримали за вбивство пенсіонера», 09.12.19).

39. Жертв та постраждалих *не має* («На Рівненщині через ожеледицю авто з'їхало в кювет», 03.12.19).

40. У районі будинку офіцерів позашляховик в'їхав в дерево («У Рівному позашляховик в'їхав в дерево», 29.11.19).

41. На сьогодні у медзакладах перебуває близько *півтисячі* людей із діагнозом COVID-19 («У лікарнях Рівненщини перебуває півтисячі пацієнтів із Covid та підозрою на хворобу», 15.10.20).

42. У зв'язку з збільшенням прожиткового мінімуму жителям Рівненщини мінімальні пенсії перерахують («З 1 грудня жителям Рівненщини перерахують пенсії», 29.11.19).

43. Протягом звітного періоду даними суб'єктами господарювання *збільшено виробництво та, реалізацію пива* («Пивовари Рівненщини сплатили до держбюджету понад 684 тисячі гривень», 27.11.19).

44. На ліквідацію відразу було подано *вогнегасячі* речовини («У Рівненському районі горіла будівля», 26.11.19).

45. На Рівненщині водій авто *вїхав* у дерево («На Рівненщині водій авто вїхав у дерево», 25.11.19).

46. Депутати виділять кошти на придбання двох одиниць техніки для боротьби *з снігом* («У Рівному придбають снігоочисну техніку», 19.11.19).

47. Це відбувається у зв'язку з відзначенням у місті Рівному Дня вшанування учасників бойових дій на території інших держав та 31-ї річниці виводу військ з Афганістану («У центрі Рівного обмежать рух транспорту», 14.02.20).

48. Таку ж суму *партії* потрібно заплатити *партії* за висування списку до міської ради («Рівненські депутати просять зменшити розмір застави на місцевих виборах», 06.02.20).

49. У Рівному виділять *півмільйона* гривень на ремонт («У Рівному виділять півмільйона гривень на ремонт «швидких», 06.11.20).

50. Важлива подія сталася в житті Віталія Павелківа – депутата Рівнеради та *Декана* психолого-природничого факультету РДГУ («Новий доктор наук з'явився сьогодні в м. Рівне», 30.10.19).

«Радіо ТРЕК»

1. Внаслідок автопригоди 31-річного водія легковика викинуло **з салону** («Тіло – на дорозі, авто – у канаві: на Рівненщині сталася смертельна ДТП», 04.07.19).
2. **НА** місце події було негайно направлено чергове відділення вогнеборців («На Рівненщині родина з чотирма дітьми залишилася без даху над головою», 04.07.19).
3. Хоч від вогню ніхто не постраждав, але внаслідок пожежі без даху над головою залишилася родина, у якій **налічується** четверо дітей, одна дитина - хвора на ДЦП («На Рівненщині родина з чотирма дітьми залишилася без даху над головою», 04.07.19).
4. Грант у **півмільйона** євро Європейського Союзу на проект «Таємничі підземелля Рівного» міське управління культури і туризму виграло ще торік («На «Таємничі підземелля Рівного» попросили мільйон гривень», 05.07.19).
5. Днями вже отримали дозвіл **з Києва** на роботи («На «Таємничі підземелля Рівного» попросили мільйон гривень», 05.07.19).
6. Ще **нівсотні** хворих на COVID-19 на Рівненщині («Статистика COVID-19 на Рівненщині», 11.07.20).
7. Так, жоден із законопроєктів, жодне з **подань** Володимира Зеленського не були підтримані Верховною Радою («Кандидатів з топ-100 партійного списку «Слуги народу» представили на Рівненщині», 05.07.19).
8. Причиною цього він називає майже відсутні приклади розслідувань елементарних злочинів, **як от** крадіжка мобільних телефонів,

викрадення автомобілів тощо («Кандидатів з топ-100 партійного списку «Слуги народу» представили на Рівненщині», 05.07.19).

9. За місяць оренди приміщень під книгарні *платить Рівному* у бюджет щомісяця 17 тисяч гривень (204 тисячі гривень у рік) («П'ять книгарень облради хочуть орендувати у Рівного приміщення за 1 гривню», 09.07.19).

10. Один зі звільнених голів, заріченський - Анатолій Смаглюк відреагував на розпорядження *Президента* повідомленням у *Фейсбуку* («Зеленський звільнив керівників трьох північних районів Рівненщини», 09.07.19).

11. Четверо *рівненчан* претендують на одне робоче місце («Четверо рівненчан претендують на одне робоче місце», 20.07.19).

12. Роздають *агтки* та розклеюють плакати: поліція фіксує порушення на півночі Рівненщини («Роздають агітки та розклеюють плакати: поліція фіксує порушення на півночі Рівненщини», 20.07.19).

13. У Рівному о 16 годині *виявлений* рекламний плакат кандидата у депутати («Роздають агітки та розклеюють плакати: поліція фіксує порушення на півночі Рівненщини», 20.07.19).

14. Помітивши, що на місце ДТП *сходять* люди, водій почав втікати у напрямку вулиці Братковського («П'яний прокурор із 7 пасажирками влетів у газову трубу. на «BMW» у Луцьку», 21.07.19).

15. *Проте патрульним*, які приїхали на місце ДТП, вдалося затримати водія, який перебував у стані алкогольного сп'яніння. *Патрульні* просили його повернутися до авто, але порушник відмовлявся та говорив, що нібито не знає чия машина, а поруч просто прогулювався («П'яний прокурор із 7 пасажирками влетів у газову трубу. на «BMW» у Луцьку», 21.07.19).

16. Про події ?які відбулися напередодні інформує прес-служба офісу політичної партії «Слуга народу» у Рівному (««Слуга народу» у Рівному викликає Муляренка й Осуховського на дебати», 19.07.19).

17. У складі збірної команди України *участь* у змаганнях *приймав* рівненський спортсмен, учасник АТО Андрій Усач («Найвідоміший «нескорений» гравець з Рівненщини здобув ще одну перемогу», 19.07.19).

18. Нині парубок затриманий і перебуває *у* ізоляторі тимчасового тримання («Смішна історія про коня і крадіжку сталася на Рівненщині», 18.07.19).

19. Близько 14:10 у середу, 17 липня, на електронну пошту університету надіслали лист з інформаці?ю про замінування першого корпусу РДГУ («У Рівному замінували гуманітарний університет», 17.07.19).

20. І хоча це найнижча захворюваність з початку року, але говорити про те ?що кір відступає зарано («У вересні на Рівненщині може статися черговий сплеск захворювання на кір», 16.07.19).

21. За фактом порушення правил безпеки дорожнього руху поліцейські *розпчали* досудове розслідування («Особи чоловіків, яких без свідомості доправили до лікарні після ДТП, вже встановили», 10.07.19).

22. Вони проживають *закордоном*, приїхали на весілля до доньки Тетяни і вирішили побратися й собі («Штамп у паспорт не поставили: у Рівному одружилась 1000-на пара відомого проекту», 07.08.19).

23. Рафалівська *селишна* рада прийняла остаточне рішення щодо добровільного об'єднання територіальних громад («Децентралізація в дії: на Рівненщині створили Рафалівську ОТГ», 09.08.19).

24. Рівняни скаржаться, що у них *з* городів крадуть картоплю («Рівняни скаржаться, що у них з городів крадуть картоплю», 16.08.19).

25. З метою *недопущення* подібних випадків у майбутньому, на понеділок заплановане термінове засідання міської комісії ТЕБ та НС (

комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій) («Сім годин горіло сміттєзвалище біля Рівного», 15.08.19).

26. Кріштіану Роналду можна привітати – один із найвідоміших у світі *не жонатиків* нарешті одружився («Відомий футболіст нарешті одружився», 17.08.19).

27. Якщо мешканці Рівного *стикатимуться* з ускладненням руху через погодні умови, про це можна поінформувати у приватних повідомленнях на сторінках Рівненської міської ради та її виконавчого комітету і Рівненського шляхово-експлуатаційного управління автомобільних доріг («Погода на Рівненщині», 18.08.19).

28. Яйця на Рівненщині *здорожчали* на 60% («Яйця на Рівненщині здорожчали на 60%», 13.08.19).

29. Комісія міськради з питань охорони здоров'я вирішила відправити *питання* на розгляд сесії, оскільки це *питання* належить до компетенції бюджетної комісії («Підвищити зарплати тренерам спортшкіл хочуть у Рівному», 23.08.19).

30. Після *залишення* посади в. о. міністра охорони здоров'я Уляна Супрун буде й далі працювати в галузі медицини («Супрун розповіла, чим буде займатися після звільнення», 05.09.19).

31. У зв'язку з *сильними* поривами вітру рятувальники закликають жителів області бути максимально уважними та обережними у період ускладнення погодних умов («На Рівненщині прогнозують погіршення погодних умов», 09.09.19).

32. 8 вересня о 12:10 на спецлінію "101" від небайдужих громадян *надійшло* повідомлення, що у риболовецьких сітках на колишньому торф'яному кар'єрі поблизу міста Сарни заплуталися два лебеді («Рятувальники провели спецоперацію на водоймі», 08.09.19).

33. *В* коридорі та на кухні вже було повно диму, а вогонь було видно *в* приміщенні кухні («Мати врятувала дітей, які могли живцем згоріти у власному будинку на Рівненщині», 08.09.19).

34. Імена українців *?які* повертаються з російського полону опублікував колишній адвокат та активіст Марк Фейгін («Українські моряки та політв'язні повернулись в Україну», 07.09.19).

35. Нагадаємо, що вчора президент Володимир Зеленський видав указ про створення Ради з питань *захисту* свободи слова та *захисту* журналістів («Відомий письменник звернувся до рівненського представництва у Раді з питань захисту свободи слова», 07.02.20).

36. На місці події інспектори встановили, що керманич транспортного засобу *?Citroen?* не був уважним («Алкоголь удев'ятеро перевищував допустиму норму», 07.02.20).

37. Фактично роботи почалися всередині березня *поточного* року («Реконструкція «Авангарду» у Рівному триватиме і взимку», 16.09.19).

38. Жінки наводили порядок *в* сінях і *в* власних скринях («Що потрібно зробити 16 вересня, щоб позбутися бідності: народні прикмети», 16.09.19).

39. Смертельні аварії сталися майже одночасно напередодні близько *19:20 години* на автодорозі («У різних районах Рівненщини загинули двоє пішоходів, обох збили жителі Черкащини», 30.10.19).

40. У спільноті "Громада Дубно" у *Фейсбук* опублікували історію місцевого мешканця («У Дубні водій маршрутки отримав у пику», 30.10.19).

41. Ведучий *живе на дві* країни – в Україні та Канаді («Відомий український телеведучий таки розлучається», 29.10.19).

42. Як не дивно, під цим дописом ми знайшли не лише позитивні коментарі, але й різні *закиди та придірки* («2 маршрутки готові возити учасників АТО – безкоштовно в м. Рівне», 03.11.19).

43. На вулиці Курчатова розмалювали балончиками з фарбою автомобіль *Вольцваген* («Претензія на оригінальність. У Рівному розмалювали балонами авто», 25.01.20).

44. Днями на сайті *президента* України з'явилася петиція з проханням заборонити в'їзд в Україну з Китаю у зв'язку з поширенням коронавірусу («Зеленського просять заборонити в'їзд з Китаю», 26.01.20).

45. *Меліа* стало відомо, хто збив 23-річну дівчину у селі Копачівка Рожищенського району («Відомо хто збив на переході красуню-родичку – головного патрульного Рівненщини?», 27.12).

46. У цьому році кошти з обласного бюджету отримали близько *півсотні* осіб, які утримають три і більше корів («Селяни на Рівненщині надійли молока і... отримали грошей з бюджету», 22.10.20).

47. У спільноті «Щастя багато не буває» у *Фейсбук* особа на ім'я Тетяна Жук просить про допомогу для Жанни Колос («Шахраї використали фото онкохворої дівчинки. Люди вже перераховують їм гроші», 29.01.20).

48. Проте, медики *мусять* діяти згідно з наказом МОЗУ («Прилетіла з Китаю і звернулася до медиків: що відомо про ізольовану рівнянку», 31.01.20).

49. Розпорядження про призначення голів райдержадміністрацій Рівненської області опублікували на офіційному сайті *президента* України («Зеленський призначив п'ятьох голів РДА на Рівненщині», 16.12.19).

50. Слід пам'ятати, що кір[?]це небезпечне інфекційне захворювання, яке у 9 разів більш заразне ніж коронавірусна інфекція, і теж може закінчитись летально («На кір захворіли немовля та жінка з Рівненської області», 31.01.20).

«Vse. rv. ua»

1. Регулярні *покатушки* дозволяють закріпити м'язи грудної клітини («Готуємо тіло до літа: поради рівнянкам як вдосконалити свою фігуру», 04.04.2020).

2. Взагалі ? фахівці стверджують, що новачки або ж майбутні автомобілісти допускають приблизно 6 помилок («Руйнуємо стереотипи: чому перше авто не обов'язково повинне бути новим?», 11.03.20).

3. До слова, молодий офіцер *з села* Великий Житин ніколи професійно не займався вокалом, а співочий талант відкрив у собі будучи студентом («Військовий з Рівненщини вразив Тіну Кароль (ВІДЕО)», 24.02.20).

4. Перш за все варто визначитись з тематикою інтер'єру, яка *бути мати* свою так звану "фішку", ту саму родзинку («Бізнес-ідея: як відкрити кав'ярню у Рівному й не прогоріти», 05.02.20).

5. *В Фонді* боротьби з COVID-19 з 64,7 мільярда гривень залишилося лише 3,2 мільярда («В Фонді боротьби з COVID-19 майже не залишилося грошей», 26.07.20).

6. Ще одна версія, опублікована у *The Guardian*, говорить про невідому науці хворобу: мешканці бачили, як слони ходили колами, що є не надто природним для них («В Африці з невідомих причин гинуть сотні слонів», 24.07.20).

7. Також впроваджується *4-хденний* карантин для книг, що повернули користувачі («На Рівненщині запрацювали бібліотеки», 20.07.20).

8. В ньому візьмуть участь близько *півтисячі* вірян (««Ікони і фрески закривають»: Собор святої Софії офіційно став мечеттю», 20.07.20).

9. Зокрема, у будівництві комплексу використано лише сучасні та надійні матеріали, *як от* пінополістирол та керамічна цегла («ЖК «На Щасливому» – житло для вас та вашої родини», 20.07.20).

10. Це фінансування надається в рамках пакету допомоги Євросоюзу Україні, спрямованого на підтримку малого бізнесу, реформ та подолання наслідків епідемії COVID-19 («Євросоюз виділив Україні 105 млн євро на підтримку малого бізнесу та реформ», 17.07.20).

11. На вході відвідувачу мають *виміряти* температуру («Хомко розповів що можна і не можна під час карантину у Рівному (ВІДЕО)», 16.07.20).

12. Ми бачимо, що в окремих регіонах України є проблеми з водоскидними спорудами через часті повені, тому потрібно *без пековим* питанням приділяти належну увагу («На Рівненщині зайнялись реконструкцією Хрінницького водосховища», 15.07.20).

13. Журналісти вирішили звернутися до начальника рівненського управління культури і туризму Тараса Максименка, щоб *взнати* коли зможуть побачити рівняни новий розважальний комплекс («Коли рівняни зможуть побачити «Таємничі підземелля» (ВІДЕО)», 14.07.20).

14. Компанія поки не опублікувала жодних планів запуску супутників *Kuiper* («Amazon розмістить навколо Землі 3200 супутників», 06.08.20).

15. Декілька маленьких островних держав, як, до прикладу, Кірибаті, що знаходиться у центрі Тихого океану, стануть *не придатними* для життя через підвищення рівня моря («Яким буде клімат Землі через 30 років», 05.08.20).

16. Це буде поступовий процес, і з огляду на те, що весь світ чекає на другу хвилю коронавірусу, можливо, вона буде, можливо, це будуть певні регіональні спалахи, то раніше кінця вересня про системність важко говорити, – сказала *віце-прем'єр* («Українці зможуть потрапити в ЄС не раніше кінця вересня», 05.08.20).

17. На сьогодні уже повністю очищена будівля і територія від сміття, вивезено 2 кам*АЗи* будівельних відходів («Голова Рівненської ОДА відзвітував про роботу адміністрації за липень», 04.08.20).

18. Спортсменка наразі є учасниц*я* національної збірної України з боксу («Семикратна чемпіонка України з боксу стане поліцейською в Рівному», 31.07.20).

19. Мешканці до такого очищення дворів ставляться *по різному* («У Рівному почали прибирати бетонні перешкоди в дворах», 30.07.20).

20. Площ*е* приміщення становитиме понад 35 тисяч квадратних метрів («Дитячий садочок на Коновальця запрацює в 2021 році», 29.07.20).

21. Детальніше з проектами нових районів кожної області можна ознайомитись за *посиланням* (««Було 490 районів – стало 138»: в Україні фінішує децентралізація», 17.07.20).

22. Аби вшанувати цю важливу для української історії подію, в Донецьку область прибула делегація на чолі з *екс-міністром* України Денисом Шмигалем («Шість років тому українські війська відбили Слов'янськ та Краматорськ», 05.07.20).

23. Виходячи з загальної практики, що всі люди народжуються вже не рівними самі *по-собі* («Як виглядає платна «VIP-камера» Рівненського СІЗО», 28.07.20).

24. Також *Щорічні* відпустки повної тривалості надаються до настання шестимісячного терміну безперервної роботи у перший рік роботи на даному підприємстві за бажанням працівника («Праця неповнолітніх: що потрібно знати при влаштуванні на роботу», 29.05.20).

25. Оскільки обом правопорушникам ще немає 14-ти років (*тобто не *досігли* віку, вони могли би бути притягнуті до відповідальності), слідчі скерують клопотання до суду, аби застосувати до малолітніх примусові заходи виховного характеру («Ігри на кладовищі: біля Здолбунова діти осквернили могили», 26.05.20).

26. Вони придбали у 47-річної рівнянки три таблетки наркотику *метадону* вартістю 300 гривень («Рівнянка продала копам метадон», 26.05.20).

27. На місці події рятувальники з'ясували, що горів *деревяний* гараж («В Костополі міг статися вибух», 18.05.20).

28. Нагадаємо, що за останні кілька тижнів одного і того самого чоловіка «на гарячому» *двічі дві ночі підряд* ловили на викраданні і нищенні тюльпанів на клумбах у центрі Рівного («У Рівному знову понищили тюльпани», 12.05.20).

29. На вході до парків *повинні* бути розміщені правила відвідування («Послаблення карантину: як правильно гуляти в парках з 11 травня», 06.05.20).

30. 29 квітня близько шостої години вечора *до кореспондент* телеканалу «Україна» повідомив до поліції про пограбування офісу центрального телеканалу, який розташований на вулиці Драгоманова у Рівному («У Рівному чоловік обікрав офіс журналістів», 05.05.20).

31. Босфор має дві течії: верхню з менш солоною водою напрямком з Чорного моря до Мармурового, і південніше нижню з солонішою водою («Рівненський атомник переплив протоку Босфор», 31.08.20).

32. Окрім шкіл, тут залишаться закритими *і інші* навчальні заклади («Визначено остаточний перелік регіонів України, де діти завтра не підуть до школи», 31.08.20).

33. Тут можна знайти і тунель ? який прикрашений українською символікою й змінюється з *заходом* сонця («ЖК “На Щасливому” потішили рівнян новими фотолокаціями», 28.08.20).

34. З боку це виглядало грубо, якщо подивитися тільки відео, але якщо це бачити з самого початку, то це не грубо («Пиятика біля школи: рівненські копії оприлюднили відео затримання», 20.05.20).

35. До матеріалів справи долучать надану Деркачем флешку з аудіозаписами, де звучать голоси, схожі на голоси п'ятого президента України, лідера «Європейської солідарності» Петра Порошенка, колишнього *віце-президента* США Джо Байдена та *екс-держсекретаря* Джона Керрі («На Порошенка завели справу про державну зраду», 20.05.20).

36. Вона буде виготовлена не з *дорожніх* металів («Місто на Рівненщині отримає іменну монету до ювілею», 30.04.20).

37. Закон, *якого його підписав* Глава держави, дасть змогу забезпечити реалізацію конституційних прав громадян на вільне розпорядження своєю власністю та створити прозорі умови для набуття у власність земельних ділянок сільськогосподарського призначення громадянами України («Зеленський підписав закон щодо обігу земель сільськогосподарського призначення», 28.04.20).

38. *Пошукач* цікавляться вакансіями операторів call-центрів, спеціалістів з введення даних, перекладачів, водіїв («Яку роботу шукають українці на карантині: рейтинг найпопулярніших професій», 24.04.20).

39. Наша «Мрія» привезла в Україну 12 млн масок як для лікарень, так і для аптечної мережі, також привезли біля 260 тисяч захисних окулярів для наших медиків і більше 100 тисяч *захисних костюмів п'ятого рівня захисту* (««Мрія» доставила до України медвантаж, який може увійти до книги рекордів Гіннеса», 24.04.20).

40. Підозрюваного *у* смертельному ДТП *вжителя* Рівненщини взяли під домашній арешт («Два автомобілі потрапили у ДТП на вулиці Макарова», 09.11.19).

41. На Рівненщині здали до поліції майже *півтисячі* одиниць зброї та боєприпасів («На Рівненщині здали до поліції майже півтисячі одиниць зброї та боєприпасів», 08.11.19).

42. Для супроводу дітей в умовах інклюзивного навчання введено більше *півтисячі* посади асистентів вчителя («Більшість шкіл Рівненщини інклюзивні», 06.11.19).

43. Автомобіль *?Toyota Land Cruiser?* з'їхав в огорожу житлового будинку з подальшим перекиданням («На Рівненщині перекинулося авто», 29.10.19).

44. Однак, у зв'язку зі смертю потерпілого, яка настала внаслідок мозкової коми, *ваажкої* відкритої черепно-мозкової травми з переломами кісток черепа, кримінальне провадження перекваліфіковано («Житель Рівненщини, якого побили після дискотеки, помер у лікарні», 11.11.19).

45. Вночі та вранці невеликі опади, вдень без *істотнпівітря.их* опадів («У Рівному пішов сніг і буде похолодання», 11.12.19).

46. Називаючи мацик «традиційною стравою м. Рівне» *?* ми обманюємо міжнародних партнерів (««Рівне втрачає культурну ідентичність»: у міській раді посварились через поліський мацик», 29.01.20).

47. Про це повідомив заступник міського голови Віталій Герман на своїй сторінці у *Фейсбук* («Незаконно встановлені гаражі знову демонтують», 23.10.19).

48. Такі світлини опублікував на своїй сторінці у *Фейсбук* Олексій Муляренко («Наче космодром: в мережі з'явилися перші світлини з будівництва спорткомплексу у Рівному», 12.11.19).

49. Йдеться в листі посла України при ЄС Миколи Точицького на адресу *віце-прем'єра* з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Ольги Стефанишиної («ЄС погрожує скасувати безвіз з Україною», 29.10.20.

50. Олександр Корнійчук 27.04.1981 р.н., *екс-заступник* голови облради та його дружина Корнійчук О.В. («Стало відомо, хто увійшов до списку рівненського підпалювача автомобілів – «Пустого»», 14. 04.20).